

n é b i h

Termőföldtől az asztalig

HORGÁSZVIZSGÁRA VALÓ FELKÉSZÜLÉST SEGÍTŐ TANKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. HALGAZDÁLKODÁSI ÉS HALVÉDELMI JOGSZABÁLYOK ISMERETE 4

1.1. A horgászok számra fontos alapfogalmak 4
1.2. Alapvető rendelkezések 5
1.3. A hal élőhelyének védelme 6
1.4. A halak és a halállományok védelme 6
1.5. Halfogásra jogosító okmányok 7
1.5.1. Állami horgászjegy 7
1.5.2. Turista állami horgászjegy 8
1.5.3. Területi jegy 8
1.5.4. Fogási napló 9
1.6. Horgászvizsga 10
1.7. A horgászat rendje 10
1.8. Tiltott eszközök és módok 11
1.9. Tilalmi idők és korlátozások 12
1.10. A horgászrendi szabályozások szerepe 15

2. MAGYARORSZÁGON ÉLŐ HALFAJOK MEGHATÁROZÁSA, FŐBB BIOLÓGIAI JELLEMZŐI 16

2.1. Őshonos, fogható halfajok 16
2.1.1. Angolna 16
2.1.2. Bodorka 17
2.1.3. Vörösszárnyú keszeg 17
2.1.4. Domolykó 18
2.1.5. Jászkeszeg 18
2.1.6. Balin 19
2.1.7. Szélhajtó küsz 19
2.1.8. Karikakeszeg 19
2.1.9. Dévérkeszeg 20
2.1.10. Laposkeszeg 21
2.1.11. Bagolykeszeg 21
2.1.12. Szilvaorrú keszeg 22
2.1.13. Garda 22
2.1.14. Paduc 23
2.1.15. Compó 23
2.1.16. Márna 24
2.1.17. Ponty 24
2.1.18. Harcsa 25
2.1.19. Csuka 25
2.1.20. Sebes pisztráng 26
2.1.21. Menyhal 26
2.1.22. Sügér 27
2.1.23. Fogassüllő 28
2.1.24. Kősüllő 28
2.2. Horgászat szempontjából jelentősebb idegenhonos fajok 29
2.2.1. Amur 29
2.2.2. Szivárványos pisztráng 29
2.2.3. Pisztrángsügér 30
2.2.4. Pontokaszpikus gébfajok 31

2.3. Idegenhonos, invazív fajok 32
2.3.1. Razbóra 33
2.3.2. Ezüstkárász 33
2.3.3. Törpeharcsa 34
2.3.4. Busa 35
2.3.5. Naphal 36
2.3.6. Amurgéb 36
2.4. Nem fogható, de időszakos felmentéssel fogható őshonos fajok 37
2.4.1. Kecsege 37
2.4.2. Széles kárász 38
2.4.3. Vágó durbincs 38
2.5. Természetvédelmi oltalom alatt álló halfajok 39
2.5.1. Körszájúak 39
2.5.2. Halak 39
2.5.2.1. A kecsege kivételével az őshonos tokfajok (viza, sőregtok, vágótok, simatok) 39
2.5.2.2. Leánykoncér, nyúldomolykó, Petényi-márna 40
2.5.2.3. Apró termetű halfajok: a lápi póc, a fürge cselle, a kurta baing, a sujtásos küsz, a szivárványos ökle, a küllők és a csíkok összes faja 41
2.5.2.4. Kistermetű ragadozó halak: a kölönték, a selymes és a széles durbincs, a bucók 44
2.5.2.5. Ritka fajok: dunai nagyhering, gyöngyös koncér, vaskos csabak, pénzes pér, dunai galóca 46

3. A HORGÁSZETIKA SZABÁLYAI 47

4. AZ EGYESÜLETI TAGSÁGBÓL EREDŐ JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK, HORGÁSZSZERVEZETEK SZEREPE 50

4.1. A Horgász egyesületek 50
4.2. Egyesületi tagságból eredő jogok és kötelezettségek 50
4.3. Horgászszervezetek 50

5. A HALÁSZATI ŐRZÉS, VALAMINT A HORGÁSZATTAL KAPCSOLATOS HELYSZÍNI HATÓSÁGI ÉS RENDÉSZETI INTÉZKEDÉSEK 51

5.1. A halászati őrök feladata 51
5.2. A halászati őr kötelezettségei a működési területén 51
5.3. A halászati őr által alkalmazható intézkedések 51
5.4. Társadalmi halőr fogalma, jogállása 53
5.5. Társadalmi halőr intézkedési jogosultságai 53
5.6. A halászati igazgatás 54
5.7. A halgazdálkodási hatóság alkalmazható jogkövetkezmények 54
5.7.1. A halvédelmi bírság 54
5.7.2. Eltiltás, horgászjegy visszavonása 55

6. A VÍZPARTI ÉS A CSÓNAKBÓL TÖRTÉNŐ HORGÁSZAT LEGFONTOSABB SZABÁLYAIRÓL ÉS ETIKAI ELVÁRÁSAIRÓL 56

6.1. A vízparton betartandó fontosabb biztonsági szabályok 56
6.2. A csónakból történő horgászat fontosabb szabályai 57
6.2.1. Vízijármű vezetőjére vonatkozó szabályok 57
6.2.2. Csónakkal való közlekedés szabályai 57
6.2.3. Csónak felszerelése, és biztonsági előírásai 58
6.2.4. A csónak használata 59

7. ALAPVETŐ HORGÁSZMÓDSZEREK 61
7.1. Úszós horgászmódszerek 61
7.1.1. Spiccbotozás 61
7.1.2. Úszózás orsós bottal 61
7.1.2.1. Horgászat bolognai bottal 61
7.1.2.2. Matchbotos horgászat 61
7.1.2.3. Egyéb klasszikus úszós horgászmódszerek 62
7.1.2.4. Rakós botos úszózás 62
7.2. Fenekező horgászmódszerek 62
7.2.1. Hagyományos fenekező módszerek 62
7.2.2. Bojlizás 63
7.2.3. Feederezés 63
7.2.4. Pickerezés 63
7.3. Műcsalis horgászatok 63
7.3.1. Pergetés 64
7.3.2. Műlegyezés 64
8. A ZSÁKMÁNNYAL VALÓ KÍMÉLETES BÁNÁSMÓD 65
8.1. Jogszabályi előírások 65
8.2. Etikai, horgászrendi előírások 65

1. HALGAZDÁLKODÁSI ÉS HALVÉDELMI JOGSZABÁLYOK ISMERETE

A törvény a halgazdálkodási jog gyakorlásának feltételeit, a Magyarország területén levő halgazdálkodási vízterületeken és azok partján folyó, a halgazdálkodással, a hal és élőhelyének védelmével összefüggő tevékenységeket, valamint az ezeket végző vagy befolyásoló személyek – különösen a halgazdálkodásra alkalmas vizek és vízilétesítmények üzemeltetői, valamint a halgazdálkodási vízterületet és partját egyéb jogcímen használók, a vízhasználók – jogait és kötelezettségeit, a halgazdálkodási igazgatással összefüggő feladat- és hatásköröket, továbbá a halak és haltermékek kereskedelmének feltételeit szabályozza.

A törvény hatálya a horgászat, a tiltott eszközök és módok vonatkozásában a haltermelő létesítményre is kiterjed.

Természetvédelmi oltalom alatt álló halakkal és más hasznos víziállatokkal kapcsolatban a természet védelméről szóló törvény, ill. a védett állatfajokkal kapcsolatos egyéb jogszabályok rendelkezései mérvadók, azaz **a védett fajok nem tárgyai a halgazdálkodásnak**.

1.1. A horgászok számra fontos alapfogalmak

- *fogási méret:* a halak oldalán, az orrcsúcstól a farokúszó tövéig mért testhosszúság;
- *fogási napló:* a horgászat vagy halászat során kifogott halak – nyilvántartott halgazdálkodási vízterületenkénti, halfajonkénti, naponta kifogott mennyiségenkénti – kötelező bejegyzésére rendszeresített nyomtatvány;
- *gereblyézés:* a halnak nem a táplálkozási viselkedésére alapozottan, és a szájnyílásán kívüli más testrészébe akasztott horoggal történő zsákmányul ejtésére irányuló módszer;
- *hal:* a halak, illetve a körszájúak csoportjába tartozó állatfaj, valamint ezek egyedfejlődési alakjai;
- *hal kifogása:* a halnak és más hasznos víziállatnak a halászat vagy a horgászat során történő megfogása és a vízbe vissza nem engedése;
- *halállomány:* a halak és a más hasznos víziállatok összessége;
- *halászat:* a halnak vagy más hasznos víziállatnak megengedett módon és eszközzel halgazdálkodási vízterületen történő rekreációs vagy kereskedelmi célú, illetve ökológiai célú, szelektív fogása, továbbá gyűjtése, ide nem értve a horgászatot;
- *halgazdálkodás:* a természetes vizek halállományának védelmével, megújításával és hasznosításával összefüggő tevékenységek, valamint az akvakultúra és az egyéb haltermelési tevékenységek gyűjtőfogalma;
- *halgazdálkodási vízterület:* az a vízfolyás vagy állóvíz, amely jellegének megváltoztatása nélkül időszakosan vagy állandóan alkalmas a hal életfeltételeinek biztosítására, ide nem értve a haltermelési létesítményt;
- *halgazdálkodási vízterület partja:* védművekkel ellátott vízterület esetén a védmű mentetlen oldalának alapjától kifelé számított 100 méteres, védmű nélküli vízterületeknél az aktuális partvonaltól számított 200 méteres sáv területe, továbbá a

halgazdálkodási vízterület felé benyúló vagy afelett átívelő híd, átjáró, egyéb építmény, természetes képződmény;

- *horgászat:* rekreációs célból a halgazdálkodási vízterületen a halnak megengedett módon és horgászkészséggel vagy a csalihalnak 1 négyzetméternél nem nagyobb emelőhálóval való fogása;
- *horgászkészség:* horgászati célú, halfogásra alkalmas eszköz, amely legalább horgászbotból, horgászzsinórból áll, és legfeljebb három horoggal van felszerelve;
- *ívóhely:* az ivarérett halak csoportosan vagy párosan felkeresett szaporodási helye, ahol az ívási felület és az ívási feltételek rendelkezésre állnak az eredményes szaporodáshoz;
- *más hasznos víziállat*: a rák, a béka, a kagyló, a pióca, a csővájó féreg, az árvaszúnyog, egyéb haltáplálék-szervezet, valamint ezek egyedfejlődési alakjai;
- *meder:* a vízfolyást vagy állóvizet magában foglaló természetes mélyedés vagy kiépített terepalakulat, amelyet meghatározott partvonalig a víz rendszeresen elborít;
- *nyilvántartott halgazdálkodási vízterület:* olyan halgazdálkodási vízterület, amelyet a halgazdálkodási hatóság nyilvántartásba vett, és amelyre halgazdálkodásra jogosult nyilvántartásba vehető vagy a halgazdálkodási hatóság a halgazdálkodási jog jogosultját már rögzítette;
- *telepítés:* a hal vagy más hasznos víziállat egyedének vagy állományának hasznosítási céllal történő kihelyezése halgazdálkodási vízterületre;
- *turista állami horgászjegy:* olyan, magyar és külföldi állampolgárok számára, meghatározott díj ellenében, meghatározott időszakra, meghatározott szabályok szerinti horgászatra feljogosító állami horgászjegy, amely a törvény hatálya alá tartozó vízterületeken lehetővé teszi a horgászatot;
- *vermelőhely:* a vizek azon mederrésze, általában mélyebb mederalakulata, amelyet a halak a téli, hideg vízhőmérsékletű időszakban csoportosan vagy tömegesen felkeresnek, és ahol viszonylagos nyugalmi állapotban töltik a téli időszakot;

1.2. Alapvető rendelkezések

Magyarország halgazdálkodási vízterületeinek halállománya nemzeti kincs, természeti érték és gazdasági erőforrás, amelyet a társadalomnak védenie és természetes megújulását elősegítenie kell, hasznosítását pedig a fenntarthatóság szempontjai szerint kell tervezni és megvalósítani.

A halgazdálkodás kifejezés a halgazdálkodási vízterületeken történő horgászati és halászati célú halgazdálkodási hasznosítást, valamint a haltermelési létesítményekben megvalósuló akvakultúra-gazdálkodást foglalja magába.

A halgazdálkodási vízterületek halgazdálkodási hasznosítása során a horgászat és a horgászturizmus fejlesztése elsőbbséget élvez más hasznosítási módokkal szemben.

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a Magyarország halgazdálkodási vízterületein élő halállomány az állam tulajdonát képezi. A törvény alapján az állam tulajdonát képző halak és más hasznos víziállatok a jogszerű kifogásukkal vagy elhullásukkal kerülnek a halgazdálkodásra jogosult tulajdonába.

A hal kifogására az adott halgazdálkodási vízterületen halgazdálkodásra jogosult vagy az általa feljogosított, halfogásra jogosító okmányokkal rendelkező személy (a továbbiakban: feljogosított személy) jogosult. A halfogáshoz szükséges okmányokkal rendelkező horgász is ilyen feljogosított személy. A feljogosított személy a jogszerű kifogással és a fogási naplóban való rögzítéssel szerzi meg a hal tulajdonjogát.

A jogosulatlanul kifogott hal, valamint más hasznos víziállat a halgazdálkodásra jogosult tulajdonába kerül, ha a vízbe élve már nem helyezhető vissza.

1.3. A hal élőhelyének védelme

A halgazdálkodási vízterületen minden tevékenységet úgy kell végezni, hogy az a halállományok fennmaradását és természetes módon történő megújulását lehetővé tegye, illetve ne akadályozza.

A halállományok telelő és szaporodó helyeinek védelméről halgazdálkodási vízterületenként külön kell gondoskodni.

A halállományok telelő és szaporodó helyein, különösen halgazdálkodási kíméleti területen, a halgazdálkodási hatóság a halállomány védelme érdekében az egyéb vízhasználati módok hatósági korlátozását kezdeményezheti.

Ha a halállomány vagy élőhelyének védelme indokolja, a halgazdálkodási hatóság a halgazdálkodási vízterületen vagy annak meghatározott részén a következő élőhely- és állományvédelmi intézkedéseket rendeli el:

- a hal élőhelyén kialakult természeti egyensúly megbontására alkalmas szervezet, táplálékanyag, etetőanyag vízbe helyezésének korlátozása vagy tiltása,
- a halállományban észlelt elhullás esetén a haltetem eltávolítása, megsemmisítése,
- a gépi meghajtású vízi jármű használatának korlátozása vagy tiltása,
- erős vízszint-ingadozás miatt kialakult helyzetekben a halállomány, különösen a halivadék a kijelölt nyilvántartott halgazdálkodási vízterületre való visszajuttatása.

A kíméleti területre érvényes tilalmak és korlátozások megismertetéséről a halgazdálkodásra jogosult köteles gondoskodni.

A halgazdálkodásra jogosult a területi jegyen vagy a területi jeggyel együtt átadott nyomtatott tájékoztatóban gondoskodik a kíméleti terület határai részletes leírásának, valamint a kíméleti területre vonatkozó halfogási tilalom időbeli hatályának megismertetéséről.

1.4. A halak és a halállományok védelme

A természetvédelmi oltalom alatt álló hal, valamint más hasznos víziállat kifogása, illetve gyűjtése tilos.

Fontos szabály, hogy halgazdálkodási vízterületről kifogott halak másik halgazdálkodási vízterületre, illetve haltermelési létesítménybe nem telepíthetők, azonban a nem őshonos halak haltermelési létesítménybe halhústermelési vagy takarmányozási célból – a halgazdálkodási hatóság külön engedélyével – kihelyezhetők.

Általános vagy fajlagos fogási tilalom alá tartozó vagy jogszabályban, illetve hatósági határozatban megjelölt mérettartományon kívüli hal vagy más hasznos víziállat fogása esetén a halat vagy más hasznos víziállatot a fogást követően haladéktalanul és kíméletesen vissza kell helyezni a vízbe. Ezt akkor is meg kell tenni, ha az egyed a megfogás során megsérült, elpusztult!

Fontos kiemelni, hogy az élelmezési célra alkalmas kifogott hal kizárólag élelmezési célra használható fel, tehát pl. állatok (kutya, macska, sertés) etetésére nem!

1.5. Halfogásra jogosító okmányok

A halgazdálkodási vízterületeken **a hal fogása és a halfogásra irányuló tevékenység**

- kereskedelmi, és ökológiai célú, szelektív halászat esetén **halászati engedéllyel**,
- rekreációs célú halászat esetén **állami halászjeggyel, vagy**
- horgászat esetén **állami horgászjeggyel** vagy **turista állami horgászjeggyel**, a törvény és a Vhr. rendelkezéseinek betartásával folytatható.

A **nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen** halfogási tevékenység végzéséhez fogási napló, valamint, ha azt nem a halgazdálkodásra jogosult vagy a halászati engedéllyel rendelkező személy végzi, **a halgazdálkodásra jogosult területi jegye is szükséges**.

Tekintettel arra, hogy e segédlet a horgászvizsgára való felkészülést szolgálja, a továbbiakban csak a horgászok számára releváns rendelkezéseket ismertetjük!

Az állami horgászjegy, valamint a turista állami horgászjegy nem ruházható át. Egy személynek – az adott típusból – egy naptári évben csak egy adhatókivéve ha azt elvesztették vagy megsemmisült.

A fogási naplót a halgazdálkodási hatóság díj ellenében állítja ki.

Nemcsak a halak, hanem bármely más hasznos víziállat kereskedelmi célú gyűjtése is csak halászati engedéllyel végezhető, erre a horgászjegy nem ad felhatalmazást.

1.5.1. Állami horgászjegy

Állami horgászjegyet a halgazdálkodási hatóság, valamint az általa írásban forgalmazásra feljogosított szervezet adhat ki. Ezek jellemzően horgász egyesületek és horgász szövetségek. Az állami horgászjegy horgászatra jogosít, amelynek országos rendjét a törvény végrehajtására kiadott rendelet (Vhr.) határozza meg.

Állami horgászjegyet az a személy kaphat, aki rendelkezik horgászvizsgával vagy korábbi érvényes állami horgászjegyét bemutatja, horgászszervezeti tagságát igazolja és fogási naplóját leadta. Az állami horgászvizsgát a halgazdálkodási hatóság által kiadott vizsgabizonyítvánnyal, más országban tett vizsgát pedig az erről kiállított okirattal vagy horgászati okmánnyal lehet igazolni.

Hároméves kortól az adott év december 31. napjáig a 15. életévét be nem töltött személy, azaz gyermekhorgász részére állami horgászjegy a fenti feltételek nélkül kiadható, azaz a gyermekhorgászok számára állami horgászjegy egyszerűen, bármilyen vizsgakötelezettség vagy horgász szervezeti tagság nélkül váltható.

A horgászvizsga letétele alól a halgazdálkodási hatóság felmentést ad azon értelmi fogyatékos személy részére, akinek a törvényes képviselője az állapotát igazoló okmányokat benyújtja. A horgászvizsga letétele alól mentesített, halfogásra jogosító okmányokkal rendelkező értelmi fogyatékos személy kizárólag 18. életévét betöltött, állami horgászvizsgával rendelkező személy folyamatos jelenlétében, a Vhr.-ben meghatározott feltételek szerint horgászhat.

Az állami horgászjegy, valamint a turista állami horgászjegy díj ellenében váltható.

Mentesül az állami horgászjegy díjának megfizetése alól

- a 70. életévét betöltött személy,
- hároméves kortól az adott év december 31. napjáig a 15. életévét be nem töltött személy (gyermekhorgász),
- azon értelmi fogyatékos személy, akinek a törvényes képviselője az állapotát igazoló okmányokat benyújtja,
- az állapotát igazoló okmányokat benyújtó mozgásszervi vagy hallási fogyatékos személy.

Állami horgászjeggyel rendelkező személy **legfeljebb kettő – egyenként legfeljebb három**, darabonként legfeljebb háromágú, **horoggal felszerelt – horgászkészséget, valamint egyidejűleg egy darab, 1 m^2-nél nem nagyobb csalihalfogó emelőhálót használhat**.

A gyermekhorgász és az értelmi fogyatékos személy állami horgászjegy birtokában egy darab, egy – legfeljebb háromágú – **horoggal felszerelt horgászkészséget használhat**.

A gyermekhorgász kizárólag nagykorú személy felügyelete mellett horgászhat.

Az állami horgászjegy 2000 Ft díj ellenében váltható, és kiadásának vagy hosszabbításának napjától kezdve a következő év január 31. napjáig érvényes. A horgászjegy érvényessége 2000 Ft díj ellenében legfeljebb négy alkalommal meghosszabbítható.

1.5.2. Turista állami horgászjegy

A turista állami horgászjeggyel rendelkező személy **egy – legfeljebb három**, darabonként legfeljebb háromágú, **horoggal felszerelt – horgászkészséget, valamint egyidejűleg egy darab, 1 m^2-nél nem nagyobb csalihalfogó emelőhálót használhat**.

A turista állami horgászjegy a váltás időpontjától számítva a 90. nap végéig érvényes, mely nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen az érvényességi időtartamán belül szintén érvényes területi jeggyel jogosít horgászatra. turista állami horgászjegy 2014. május 1-től igényelhető a NÉBIH által működtetett on-line rendszeren keresztül.

1.5.3. Területi jegy

A területi jegyet egy vagy több halgazdálkodásra jogosult adhat ki a feljogosított személy részére, így horgászati lehetőséget biztosíthat. Az így csak nyilvántartott halgazdálkodási vízterületre kiadható területi jegy kizárólag

- állami horgászjeggyel és fogási naplóval vagy
- turista állami horgászjeggyel és fogási naplóval együtt jogosít horgászatra.

A területi jegyen a halgazdálkodásra jogosultnak fel kell tüntetnie a halgazdálkodási tervében a hatóság által jóváhagyott korlátozásokat, amelyek betartása a feljogosított személy számára kötelező. A területi jegy részletes tartalmi követelményeit a Vhr. határozza meg.

A területi jegyen lévő információkat mindenképpen javasoljuk áttanulmányozni, mivel a halgazdálkodási vízterületet, amelyre a területi jegy érvényessége vonatkozik, a területi jegy érvényességének időtartamát, a halgazdálkodásra jogosult által megállapított, jogszabályoktól eltérő bármilyen fogási korlátozást, az egyes halfajok kifogható mérettartományától, illetve fajlagos tilalmi idejétől való eltéréseket, melyeket a kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága állapított meg, a kíméleti terület vagy területek határainak részletes leírását és időbeli hatályát a területi jegy tartalmazza.

A területi jegynek a nyomon követhetőség érdekében sorszámozottak és tőpéldányosak.

Ha a halászattal, horgászattal vagy hal fogásával összefüggésben közigazgatási, szabálysértési vagy büntetőeljárás indul egy horgásszal szemben, akkor az emiatt tőle a halászati őr intézkedése során elvett területi jegyet a halgazdálkodásra jogosult, az eljárás jogerős befejezéséig visszatarthatja, és azt az eljárás eredményétől függően visszaadja vagy visszavonja.

1.5.4. Fogási napló

A halgazdálkodási hatóság, illetve az általa feljogosított szervezet az állami horgászjeggyel, valamint a turista állami horgászjeggyel rendelkezők számára az engedéllyel vagy jeggyel azonos sorszámú fogási naplót ad ki. Ezt a horgász legkésőbb a fogási naplón feltüntetett tárgyévet követő év február 28. napjáig köteles leadni annak a szervezetnek, amelynél az állami horgászjegyét kiváltotta vagy a következő évi állami horgászjegyét kiváltani szándékozik. A horgász köteles úgy átadni a fogási naplóját, hogy éves fogási adatait nyilvántartott halgazdálkodási vízterületenként és halfajonként összesíti, valamint összegzi a horgászattal eltöltött napok számát.

Az állami horgászjeggyel, a turista állami horgászjeggyel rendelkező személy a kifogott halmennyiségről fogási naplót köteles vezetni

A horgászat megkezdésekor a horgász köteles megjelölni a fogási naplóban szereplő éves naptárban a horgászati tevékenység megkezdésének napját. Vízi járműből végzett horgászat esetén a vízi jármű indulása számít a horgászat megkezdésének.

A horgászat vagy a halászat során, legkésőbb a kifogott hal tömegének feljegyzésekor a fogási napló fogás összesítő táblázatában fel kell tüntetni a nyilvántartott halgazdálkodási vízterület megnevezését.

Az engedélyes a kifogott és megtartani kívánt, darabszám-korlátozás alá eső halat horgászat esetén a horogtól való megszabadítás után, illetve rekreációs célú halászat esetén a halászeszközből történő kivétel után azonnal köteles a fogási naplóba bejegyezni. A megtartani nem kívánt, a fogást követően haladéktalanul elengedett halat a fogási naplóba nem kell bejegyezni. A darabszám-korlátozással nem védett halfajok mennyiségét azok össztömegében kifejezve a horgászat vagy a rekreációs célú halászat befejezését követően, a vízpart elhagyása előtt köteles a fogási naplóba bejegyezni. A bejegyzést naponta akár többször is el kell végezni, ha a horgász vagy a rekreációs halász a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületet napközben elhagyja, azaz ismét el kell végezni,

ha ugyanazon a napon horgászva vagy halászva ismét darabszám-korlátozással nem védett halfajokat fog ki.

A turista állami horgászjegyhez kiadott fogási naplót a turista állami horgászjegy érvényességének lejártát követő 30 napon belül kell megküldeni a NÉBIH-nek. A turista állami horgászjeggyel rendelkező személy e kötelezettségét az online értékesítési rendszeren keresztül is teljesítheti. Ha fogási napló leadási kötelezettségét nem teljesíti, akkor a következő évben nem válthat turista állami horgászjegyet.

A horgász fogási napló az azonos sorszámú állami horgászjegy érvényességi idejéig használható.

1.6. Horgászvizsga

Állami horgászvizsgát a kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága által meghirdetett vizsganapon lehet tenni. A kormányhivatal földművelésügyi igazgatóság köteles negyedévente legalább egy állami horgászvizsga megtartásáról gondoskodni.

A sikeres állami horgászvizsgát követően, a kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága, vagy az általa vizsgáztatásra feljogosított szervezet állami horgászvizsga bizonyítványt állít ki, amelyet a vizsgáztató ad át a vizsgázónak.

Elvesztett vagy megsemmisült állami horgászvizsga bizonyítvány pótlására állami horgászvizsga bizonyítványt a kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága jól olvasható másolat bemutatása vagy állami horgászjegy bemutatása esetén megismételt vizsga nélkül is kiállíthat.

1.7. A horgászat rendje

A halfogási tevékenységet végző személy köteles magánál tartani

- a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen folytatott horgászat esetén az állami horgászjegyet, a területi jegyet és a horgász fogási naplót;
- a nem nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen az állami horgászjegyet.

A horgász az állami horgászjegyet, területi jegyet, valamint a horgász fogási naplót a halgazdálkodási hatóság, a halgazdálkodásra jogosult, a halászati őr, a mezőőr, a természetvédelmi őr, a társadalmi halőr és a rendvédelmi hatóság ellenőrzésre felhatalmazott képviselőjének felhívására köteles bemutatni és átadni.

A halfogásra jogosító okmányokat a halfogásra irányuló tevékenység végzése közben a jogosult köteles magánál tartani, amelyek csak a személyazonosság igazolására szolgáló arcképes igazolvány birtokában jogosítják az okmányok birtokosát a halfogásra.

Halgazdálkodási vízterületen az érvényes állami horgászjegy birtoklása nélkül történő halfogás, az arra irányuló vagy arra alkalmas tevékenység jogosulatlan horgászatnak minősül.

Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen a halgazdálkodásra jogosult által kiadott, érvényes és horgászatra jogosító területi jegy birtoklása nélkül történő halfogás vagy az arra irányuló tevékenység jogosulatlan horgászatnak minősül.

A horgászat gyakorlása során be kell tartani a horgászat rendeletben meghatározott általános rendje szerint az őshonos halfajokra vonatkozóan

- az egyes halfajok kifogását tiltó naptári időszakra (fajlagos tilalmi idő),
- a halfajonként a kifogható mérettartományra (méretkorlátozás),
- a halfajonként naponta és évente kifogható összes mennyiségre (halászati és horgászati mennyiségi korlátozás) meghatározott rendelkezéseket.

A halgazdálkodásra jogosult az általa hasznosított vízterületen további korlátozásokat is meghatározhat, amennyiben ezeket a halgazdálkodási terv részeként a halgazdálkodási hatóság jóváhagyta. E korlátozásokat a területi jegyen fel kell tüntetni.

1.8. Tiltott eszközök és módok

Tilos a hal fogásához minden olyan fogási eszköz, illetve fogási mód alkalmazása, amely a halállományt vagy annak élőhelyét károsíthatja, veszélyeztetheti.

Halgazdálkodási vízterületen az adott élőhelyen előforduló halfajok fajlagos tilalmi idejével egyező naptári időszakban tilos minden olyan halászeszköz alkalmazása, amelynél nem biztosítható a fajlagos tilalommal érintett egyedek kíméletes visszaengedése.

Halgazdálkodási vízterületen tilos olyan halfogó eszköz vagy készülék, továbbá olyan fogási mód alkalmazása, amely az aktuális vízállás esetén a vízfolyás, az állóvíz, valamint ezek időszakos kapcsolódásaiban létrejövő halátjárók mederszelvényének felénél többet hossz- vagy keresztirányban elzár.

A fent említetteken kívül halgazdálkodási vízterületen tiltott halfogási eszköznek és módnak minősül

- a hal fogásához olyan eszköz használata, valamint halgazdálkodási vízterületen vagy annak partján történő birtoklása, amelynek működése az elektromos áram halakra kifejtett élettani hatásán alapul,
- mérgező vagy kábító hatású anyag alkalmazása,
- robbanóanyag alkalmazása,
- szúrószerszám alkalmazása,
- búvárszigony vagy más, halfogásra alkalmas búváreszköz használata,
- gereblyézés alkalmazása,
- hurokvető halászati módszer alkalmazása; sorhoroggal, csapóhoroggal történő halfogási módszer alkalmazása,
- a nyakzó háló alkalmazása,
- a fenti tevékenységek alkalmazásának megkísérlése.

Egyenáramú elektromos halászeszköz alkalmazását a miniszter engedélyezheti. Az engedély kizárólag elektromos halászgépkezelő képesítéssel rendelkező személynek adható meg

A nyakzó háló nem minősül tiltott halfogási eszköznek és módnak, ha a halgazdálkodási hatóság állományfelmérés, ökológiai vagy szelektáló halászat elvégzésére az eszköz használatával engedélyt adott.

1.9. Tilalmi idők és korlátozások

A miniszternek felhatalmazása van arra, hogy külön rendeletben szabályozza az őshonos halak kifogható mérettartományát, a természetvédelmi oltalom alatt álló halak fogásának tilalmát, illetve a fogási tilalmi időket és darabszám-korlátozásokat is.

A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló miniszteri rendeletben szereplő halfajok, körszájúak és más hasznos víziállatok nem foghatóak. E szabály megsértése esetén a horgászra a természetvédelmi jogszabályokból következő szankciók vethetők ki.

Ezért a horgásznak feltétlenül tudnia kell, hogy Magyarországon természetvédelmi oltalom alatt állnak

- körszájúak, azaz a hazai ingolák mindhárom faja
- a halak közül
    - a kecsege kivételével az őshonos tokfajok (viza, sőregtok, vágótok, simatok)
    - a leánykoncér, a nyúldomolykó, a Petényi-márna,
    - egy sor apró termetű halfaj: a lápi póc, a fürge cselle, a kurta baing, a sujtásos küsz, a szivárványos ökle, a küllők és a csíkok összes faja (4-4 faj),
    - több kistermetű ragadozó hal: a kölönték mindkét faja, a selymes és széles durbincs, a bucók mindkét faja,
    - és végül néhány olyan faj, mely a hazai vizekből csak egészen ritkán kerül elő: a dunai nagyhering, a gyöngyös koncér, a vaskos csabak, a pénzes pér, a dunai galóca

Azonban mielőtt a leendő horgász megijedne, hogy miként határozhatóak meg e halfajok, ebben segítséget nyújtunk a következő fejezetben.

Amennyiben a horgász szeretne egyéb víziállatot gyűjteni, akkor azt is tudnia kell, hogy számos víziállat, pl. több szitakötő-, kérész-, álkérész- és tegzesfaj, valamint az orvosi piócák mindkét faja és a hazai őshonos tízlábú rákok, azaz a folyami, a kecske- és a kövirák is védelem alatt állnak, ezért más hasznos víziállat gyűjtésébe csak az kezdjen, aki biztosan felismeri a gyűjteni kívánt fajokat.

Valamennyi horgásznak illik tudnia, hogy hazánk valamennyi kétéltű- és hüllőfaja, csakúgy mint néhány vadászható madárfaj kivételével az összes madár, valamint az emlősök döntő hányada is természetvédelmi oltalom alatt áll! Védett természeti értékeink megőrzése pedig közös felelősségünk.

Vannak olyan, természetvédelmi oltalom alatt nem álló halfajok is, amelyek – általános szabályként – szintén nem foghatóak: széles kárász, kecsege, vágó durbincs. (Érdemes megjegyezni, hogy az öt hazai őshonos tokfajunkból négy védett és az ötödik sem

fogható, míg a három durbincsfajunknál is hasonló a helyzet, itt két faj védett, míg a harmadik sem fogható!)

A széles kárász, a kecsege és a vágó durbincs fogási tilalma alól a kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága a halgazdálkodásra jogosult kérelmére speciális esetekben időszakos felmentést adhat. (*Felmentés március 1. és május 31. közötti időszakra nem adható, kecsege esetében legalább 50 cm-es, széles kárász esetében legalább 20 cm-es példányokra adható, továbbá úgy adható, hogy a fenti halfajokra is érvényesek a napi darabszám-korlátozással védett őshonos halfajokra vonatkozó előírások*)

Érthető okokból szükség van úgynevezett tilalmi idők megállapítására is, amikor – az egyébként fogható halfajok – fogása a szaporodási időszak miatt tilos.

Halfaj	Fajlagos tilalmi időszak
csuka	*02. 01 – 03. 31.*
balin	*03. 01 – 04. 30.*
sügér	*03. 01 – 04. 30.*
fogassüllő	*03. 01 – 04. 30.*
kősüllő	*03. 01 – 06. 30.*
garda	*04. 15 – 05. 31.*
domolykó	*04. 15 – 05. 31.*
jászkeszeg	*04. 15 – 05. 31.*
szilvaorrú keszeg	*04. 15 – 05. 31.*
paduc	*04. 15 – 05. 31.*
márna	*04. 15 – 05. 31.*
ponty	*05.02. – 05. 31.*
compó	*05. 02 – 06. 15.*
harcsa	*05. 02 – 06. 15.*
sebes pisztráng	*10. 01 – 03. 31.*

A megállapított fajlagos tilalmi idők az első nap nulla órakor kezdődnek és az utolsó nap huszonnegyedik órájában végződnek. Ha az első nap szombatra vagy pihenőnapra esik, a tilalom az azt követő munkanapon lép érvénybe. Ha a tilalmi idő utolsó napja esik szombatra vagy pihenőnapra, a tilalom a közvetlenül megelőző munkanapon végződik.

Léteznek azonban olyan egyedi, speciális esetek, amikor a kapcsolódó jogszabályokban lefektetett tilalmi időpontoktól el lehet térni, vagy éppen azok alól felmentést lehet adni.

Ugyanis a halgazdálkodási hatóság hivatalból vagy a halgazdálkodásra jogosult kérelmére a jogszabályban meghatározott tilalmi időt megrövidítheti, az alól, illetve a méret- vagy mennyiségi korlátozás alól a halgazdálkodási vízterületre vagy annak egy részére és meghatározott időtartamra felmentést engedélyezhet. Természetesen ennek fordítottjára is van lehetőség, azaz további tilalmi idő, méret- és darabszám-korlátozás bevezetésére, tilalmi idő meghosszabbítására.

A Magyarországon méretkorlátozással védett halfajok kifogható mérettartománya

Halfaj	Kifogható halak mérettartománya
csuka	*legalább 40 cm*
balin	*legalább 40 cm*
sügér	*minden*
fogassüllő	*legalább 30 cm*
kősüllő	*legalább 25 cm*
garda	*legalább 20 cm*
domolykó	*legalább 25 cm*
jászkeszeg	*legalább 20 cm*
szilvaorrú keszeg	*legalább 20 cm*
paduc	*legalább 20 cm*
márna	*legalább 40 cm*
ponty	*legalább 30 cm*
compó	*legalább 25 cm*
harcsa	*legalább 60 cm, fajlagos tilalmi időszakban legalább 100 cm*
sebes pisztráng	*legalább 22 cm*
menyhal	*legalább 25 cm*

Valamely fogási tilalom alá eső faj véletlenül megfogott egyedét vagy a méret- és mennyiségi korlátozások miatt nem kifogható halat – a horogtól óvatosan és gyorsan megszabadítva, vagy ha ez sérülésmentesen nem lehetséges, akkor a zsinórt a szájnyílás előtt elvágva – haladéktalanul vissza kell helyezni élőhelyére, akkor is, ha sérült, beteg vagy elpusztult.

A tilalmi időn és a méretkorlátozáson kívül a Vhr. szabályozza azt is, hogy a méretkorlátozással védett halfajok közül melyek esetében lehet meghatározott számú egyedet kifogni. Ezt darabszám-korlátozásnak nevezzük.

Állami horgászjeggyel rendelkező személy nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen a napi darabszám-korlátozás alá tartozó őshonos halfajokból naponta fajonként 3 darabot, összesen legfeljebb 5 darabot foghat ki. A kifogott halat a korábban kifogottal kicserélni tilos.

A Vhr. alapján napi darabszám-korlátozás alá tartozó halfajok a következők: a csuka, a balin, a fogassüllő, a kősüllő, a márna, a ponty, a compó, a harcsa, a sebes pisztráng és a menyhal, valamint amennyiben fogásukat külön engedélyezte a hatóság, a kecsege és a széles kárász.

Állami horgászjeggyel rendelkező személy nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen a napi darabszám-korlátozással nem érintett őshonos halfajokból naponta összesen 10 kg-ot foghat ki.

A 15. életévét be nem töltött és a szellemi fogyatékos horgász a napi darabszám-korlátozás alá tartozó halfajokból naponta összesen 1 darabot, a napi darabszám-korlátozás alá nem eső őshonos halfajokból naponta összesen 5 kg-ot foghat ki.

Ha a horgász vagy a rekreációs halász olyan őshonos, napi darabszám-korlátozással nem érintett halat fog, amellyel a súlyhatárt átlépi, a halat megtarthatja, de aznap további napi darabszám-korlátozással nem érintett őshonos halat nem foghat ki.

Tilos a megfogott halak kínzása. A megfogott és kifogott halakkal úgy kell bánni, hogy az azok számára okozott fizikai sérülés ne haladja meg a horgászmódszerből adódó szükséges minimumot. A megtartani nem kívánt halat – horgászverseny kivételével – azonnal vissza kell helyezni a vízbe. A kifogott halakat azok elpusztításáig maradandó sérülést nem okozó módon élve kell tartani, vagy azonnal le kell ölni. Horogra kívülről és nem a fejrészen akadt halat megtartani tilos.

A szabályosan kifogott és elvinni kívánt halat a vízpartról elszállítani azután szabad, hogy a horgász azt gyorsan és kíméletesen leöli. A 30 cm-nél kisebb testhosszúságú hal elszállítható élve is, azonban kizárólag olyan tárolóedényben, amely biztosítja a számára a szükséges oxigéntartalmú vizet és minimalizálja az állatot érő stressz hatásokat.

Az őshonos halállomány védelme érdekében idegenhonos halakat a vízbe engedni (bárhonnan származó halat vízbe ereszteni) és az inváziós idegenhonos halakat – nem a fejrészen történő kívülről akadás esetét kivéve - visszaengedni tilos. Idegenhonos hallal csalizni kizárólag azon a halgazdálkodási vízterületen szabad, ahol ez a nem őshonos hal kifogásra került. (E fajokról a következő fejezetben még lesz szó)

November 1. és március 15. közötti időszakban a vermelő halállományok védelme érdekében szonár (halradar) használata a halfogási tevékenységhez tilos.

Egy horgásznak minden körülmény között példát kell mutatnia magatartásával a környezetvédelem terén is, ezért is tilos a szemetelés, vízi és vízparti növényzet csonkítása, kiirtása, a partvédelmet szolgáló építmények megbontása, károsítása.

1.10. A horgászrendi szabályozások szerepe

A nyilvántartott halgazdálkodási vízterülettel rendelkező horgászszervezeteknek lehetőségük van helyi horgászrendet megalkotni, amelyeket a mindenkori jogszabályokkal összhangban kell kialakítani. A helyi horgászrend a Hhvtv.-ben és a Vhr.-ben foglalt szabályozásoknál enyhébbet – hatósági jóváhagyás nélkül – nem állapíthat meg (pl. a ponty kifogható legkisebb méretét nem határozhatja meg 20 centiméterben). Azonban a környezet megóvása, a céltudatos, természetközpontú nevelés érdekében célzottan megállapíthatóak olyan, az adott vízterületre érvényes szabályok, melyek betartatása a horgászszervezet feladata. A lehetséges szankciók közül kiemelhető a helyi horgászrendet megsértő személy tagságának megszüntetése, felfüggesztése vagy a területi jegyének vissza-, illetve határozott időre történő bevonása.

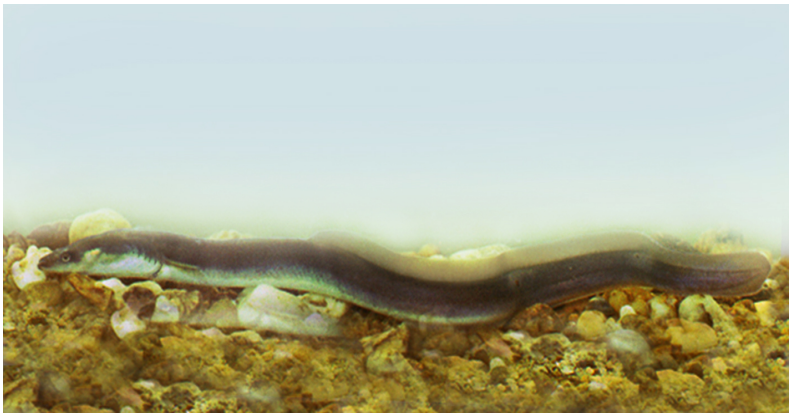
Fontos megjegyezni, hogy a hatósági döntés formájában nem jóváhagyott szabályozások megsértésének szankcionálására a halászati hatóságnak nincs lehetősége, ezért a helyi horgászrend ilyen jellegű megsértése esetén feljelentéssel nem kell élni a halászati hatóság felé.

2. MAGYARORSZÁGON ÉLŐ HALFAJOK MEGHATÁROZÁSA, FŐBB BIOLÓGIAI JELLEMZŐI

Ebben a fejezetben Magyarország halfajainak rövid ismertetésére kerül sor.

2.1. Őshonos, fogható halfajok

2.1.1. Angolna

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Méretét tekintve kivételes esetben egyméteresnél nagyobbra is nőhet, de a kifejlettek átlagosan a 60–80 centiméteresek. A jellemzően a kisebb hímek közül egyes példányok egészen kicsik maradnak, hosszú évek alatt is csak 25-30 cm-es méretet érnek el. Táplálkozását tekintve ragadozó hal, fenéklakó mivolta miatt elsősorban a víz mélyén előforduló kisebb állatokkal táplálkozik. Feje enyhén lapított, a száj felé elkeskenyedően kúpos, és mint minden halnál, az angolnánál is nyak nélkül kapcsolódik az állat törzséhez. A fejtől egyenletesen kiszélesedő, hengeres, kígyószerű törzs átmenet nélkül kapcsolódik a farokrészhez. Különálló páratlan úszói nincsenek, a hát-, a farok- és a farok alatti úszó egységes úszószegéllyé olvadt össze. Az egyetlen páros számú úszó a mellúszó, amely a legutolsó kopoltyúfedő lemez tövénél kezdődik. Alig észrevehető pikkelyei igen aprók, bőre erősen nyálkás, síkos. Színe eleinte zöldesszürke, később barnás, végül az ivarérett, vándorlásra kész példányok ezüstös színűvé válnak. Az angolna kizárólag az Atlanti-óceán nyugati részén található Sargasso-tengerben szaporodik, a lárvák az áramlatok segítségével két év alatt érkeznek meg Európa partjaihoz, és egy újabb év múlva kezdik meg útjukat a folyókon fölfelé. A hazai angolnaállomány szinte teljes egészében az európai folyótorkolatokból származó angolnák betelepítésével jött létre. Igen hosszú életű halfaj, akár 100 évig is élhet.

2.1.2. Bodorka

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Hazánk minden vizében megtalálható. Rendkívül jól alkalmazkodó kistermetű halfaj. Kifejlett példányai legtöbbször 10-18 cm-esek. Teste oldalról lapított, nem túl magas hátú, szája csúcsba nyíló, középállású. A has- és hátúszók első sugarai a hal hossztengelyére merőlegesen egy vonalba esnek, a hasvonal a has- és a farok alatti úszók között hengeres, él nincs rajta. Szemgyűrűje halvány narancssárgától az élénk narancsvörösig változik, a hát zöldesszürke, a has fehér, a páros úszók enyhén vörhenyesek, a páratlanok szürkésvörösek. Oldalvonalán 40-46 pikkely számlálható. Rovarlárvákat, apró csigákat, planktonrákokat, hínárhajtásokat fogyaszt. Április elején, 10-12 °C-os vízhőmérsékleten csoportosan ívik.

2.1.3. Vörösszárnyú keszeg

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Hazánkban nagyon sok helyütt találkozhatunk vele. Elsősorban a csendes, nyugodt, hínárral benőtt vizeket kedveli. A holtágak, kisebb-nagyobb tavak, keskeny csatornák kedvelt élőhelyei. Növényi tápláléktól az apróbb rovarokon keresztül a lárvákig mindent elfogyaszt. Oldalról lapított, viszonylag magas testű hal. Hát- és hasvonala erősen ívelt. Háta feketés-zöld, oldala a kifejlett példányoknál aranysárga. Szemgyűrűje aranysárga, esetleg narancsvörös. Úszói élénkpirosak. Pikkelyei erősek, számuk az oldalvonalon 38-42. A bodorkával ellentétben hátúszója a hasúszó alapjánál hátrébb kezdődik, emellett a hasúszók és a farok alatti úszó közötti hasvonal éles. Szája felső állású. Áprilistól júniusig, 15-18 °C-os vízben szaporodik, az ikrákat vízinövényekre rakja.

2.1.4. Domolykó

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A domolykó igazi folyóvízi hal. Elérheti az 50 cm testhosszt is. Kedvező körülmények között 6-8 kilóra is megnőhet, de nálunk a 3 kilónál nagyobb példányok már ritkának számítanak. Teste hengeres, oldalról csak enyhén lapított. Feje viszonylag nagy, a homlokrész széles, az orr tompán lekerekített. Csúcsba nyíló szája nagy, a szájszöglet eléri a szem elejének vonalát. A farok alatti úszó szegélye domború vagy egyenes, de sohasem homorú, ami a nyúldomolykóhoz hasonlítva a legfeltűnőbb megkülönböztető bélyeg. Háta feketés vagy barnászöld. A hasúszók és a farok alatti úszó az idősebb példányokon vörösek, a többi úszó sötétszürke. A fiatal példányoknál minden úszó szürkés színű. Tápláléka algák, növényi részek, rákok, férgek, csigák, vízre hulló rovarok és gyümölcsök, magvak, alkalmanként halivadék és ikra. Május-júniusban ívik a folyóvizek kavicsos mederszakaszain.

2.1.5. Jászkeszeg

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A folyók jellemző, mérsékelten magas hátú, oldalról lapított testű keszegféléje. A kifejlett példányok testhossza átlagosan 30-50 centiméter. Az idősebb egyedek mell-, a has- és a farok alatti úszói vörösek, hát- és farokúszói pedig barnásak. Feje és szeme közepes nagyságú, szája csúcsba nyíló, szájszöglete nem éri el a szem elejének vonalát. Pikkelyei aprók, számuk az oldalvonal mentén 55-60. Szemgyűrűje nem színes. Rajhal, nyáron gyakran tartózkodik a felszín közelében is, télen a fenékre húzódik. A fiatal példányok állati és növényi planktonnal táplálkoznak, míg a felnőttek férgeket, apró rákokat, rovarlárvákat és kisebb puhatestűeket esznek, a nagy példányok alkalmanként halivadékot is fogyasztanak. Április és június között ívik a sekély szélvizekben. Ikráját kavicsra vagy vízinövényekre rakja.

2.1.6. Balin

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A balin valamennyi nagyobb folyó-, illetve állóvizünkben megtalálható, a pontyfélék családjába tartozik, foga nincs, mégis ragadozó hal. Testhossza a 70-80 cm-t is elérheti. Félig felső állású szája nagy, szájszöglete a szem alá nyúlik. Alsó állkapcsának csúcsa kissé felfelé hajló, enyhén kampós. Teste megnyúlt, mérsékelten magas, oldalról lapított. Színe, hátoldalon grafitszürke, oldalán ezüstösen csillogó, hasa fehér. Pikkelyei aprók, számuk az oldalvonalon 65-75. Úszói erőteljesek, nagyok, az alsó úszók a fiataloknál rózsaszínesek, az idősebbeknél vörhenyesek. A hátúszója nagy első sugara hosszú és kemény, ha a balin a felszín közelében úszik, gyakran kilátszik a hátúszó hegye a vízből. Szeme nagy, szemgyűrűje citromsárga. Eleinte állati planktonnal, majd főleg vízre pottyanó rovarokkal táplálkozik, később halivadékok szerepelnek étlapján, csak kifejletten tér át a ragadozó életmódra. Márciusban kezdi az ívást, az ikrákat főleg kavicsos aljzatra rakja.

2.1.7. Szélhajtó küsz

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Szinte minden álló- és folyóvizünkben megtalálható, gyakori és nagy egyedszámú csapotokban mozgó halfaj. Teste nyúlánk, oldalról lapított, szája felső állású. Háta csillogó kékeszöld, oldala, hasa ezüstösen csillogó, úszói közül a hát- és farokúszó szürke, a többi fehér. Planktont, rovarokat, lárvákat fogyaszt, táplálékát csapatosan keresi a felszín közelében. Áprilistól júniusig egyedenként változóan több szakaszban ívik, ikráit kemény aljzatra vagy vízinövényekre rakja.

2.1.8. Karikakeszeg

A dévérkeszeg mellett a másik leggyakrabban előforduló keszegfajunk. A sekély, mocsaras vizeken, illetve a gyors vizű hegyi patakokon kívül szinte mindenhol előfordul. Teste oldalról lapított. Feje kicsi, orra rövid és tompán lekerekített, kicsi szája csúcsba nyíló szája vagy félig

alsó állású. Szemei a fejéhez képes nagyok. A mell- és a hasúszók rövidek, tövük gyakran vörhenyes. A mellúszó nem éri el a hasúszók kezdetének vonalát. A hát sötétbarna, esetleg kékes színezetű, az oldalak szürkésen ezüstös csillogásúak, a has ezüstös. vörhenyes. Pikkelyei közepes méretűek, az oldalvonal és a hátúszó közötti hosszanti pikkelysorok száma 8-10.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A pikkelyek mérete az oldalvonaltól a hát íve felé haladva alig csökken. Elsősorban apró méretű állatokkal (rovarok, lárvák) táplálkozik, de előszeretettel fogyaszt különféle növényi eredetű táplálékot is. Áprilisban kezdődő ívása egészen júniusig elhúzódhat, ikráit sekély vízben növényekre rakja.

2.1.9. Dévérkeszeg

Gyakori és legnagyobbra megnövő keszegfajunk (akár az 5 kg-os mérette is elérheti). A nagyobb folyók lassú, síkvidéki szakaszának jellemző hala, azonban a tavak egy részében is komoly állománnyal van jelen. A nagyobb vizeket kedveli, a kisebb álló- és folyóvizekből hiányzik. Oldalról lapított, magas testű hal, a hát vonala gyengébben, a hasé erősen

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

ívelt. A hátvonal ívében a nyakszirtnél egy jellegzetes törés figyelhető meg. A feje kicsi, orra legömbölyített, szeme közepes nagyságú. A száj félig alsó állású. Hátúszója magas, rövid, a farok alatti úszó hosszú. A hosszú farokúszó mélyen kivágott, alsó lebenye valamivel hosszabb a felsőnél. A fiatal egyedek úszói áttetszőek, színtelenek, a kifejlett példányoknál palaszürkék. Az oldalvonal és a hátúszó közötti hosszanti pikkelysorok száma 12-13. A pikkelyek mérete az oldalvonaltól a hát íve felé haladva jelentősen csökken, a fölső sorokban már csak feleakkorák, mint az oldalvonal közelében. Eleinte algákkal, majd zooplankton szervezetekkel táplálkoznak. A kifejlett egyedek szúnyoglárvákat, kagylókat, csigákat és csővájóférgeket fogyasztanak. Ívása több szakaszban április végétől júniusig tart, az ikrákat növényzetre, ennek híján kövekre, kavicsos aljzatra rakja.

2.1.10. Laposkeszeg

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A nagyobb folyók jellemző keszegfaja, de az állandó vízáramlás nélküli állóvizekben is előfordul. A kifejlett egyedek jellemző testhossza 20-30 centiméter, de a 45 centimétert is elérheti. A dévérkeszegnél kevésbé magas hátú, de rendkívül lapított testű hal. Feje kicsi, orra rövid és hegyes. Kis szája félig fölső állású, pikkelyei aprók. Farok alatti úszója feltűnően hosszú. Farokúszója mélyen bemetszett, alsó lebenye kissé hosszabb a felsőnél. Elsősorban planktonnal táplálkozik, és a vízre hulló rovarok mellett sok szerves törmeléket is fogyaszt, fenéklakó állatot viszont csak keveset, ennek megfelelően főként vízközt és a felszín közelében mozog. Április és május között ívik, az ikrákat legszívesebben az elöntött szárazföldi növényzetre rakja.

2.1.11. Bagolykeszeg

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A folyók áramláskedvelő keszegfaja, ennek megfelelően inkább csak az erősebb sodrású szakaszokon fordul elő. A tavak és víztározók közül azokban él, amelyekben áramlások is vannak. Kifejlett példányai 20-30, maximum 35 cm hosszúak. Nyúlánk, de kifejletten magas hátú, oldalról lapított testű hal. Feje kicsi, orra rövid és nagy ívben lekerekített, a szeme feltűnően nagy. Kicsi, félig alsó állású szájára az orra szinte ráborul, de nem nyúlik elé. Farok alatti úszója igen hosszú. Mélyen bemetszett farokúszóján az alsó lebeny kissé hosszabb a felsőnél. Pikkelyei közepes nagyságúak. Úszói sárgásszürkék. Elsősorban fenéklakó gerinctelen állatokat, valamint szerves törmeléket és növényi eredetű táplálékot fogyaszt. Szaporodása májustól júniusig tart a folyók sodrottabb szakaszain, illetve a tavak áramlásos részein. A lerakott ikra a homokos-kavicsos aljzathoz tapad.

2.1.12. Szilvaorrú keszeg

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Eredetileg félsós tengeröblökben élő és onnan szaporáshoz a folyókba fölvándorló faj volt, de idővel állandóan édesvízben maradó populációi is kialakultak – a hazai állományok is ilyenek. Áramláskedvelő faj, így előfordulása nagyobb folyóvizeinkben – Dunában, Tiszában, Drávában – tipikus. Kifejletten 20-30 cm-es, a nagyobb példányok a 40 cm feletti méretet is elérhetik. Nyúlánk, oldalról lapított, mérsékelten magas hátú hal. Közepes nagyságú fejéhez mérten hosszú, a szem átmérőjénél nagyobb orra a fölső állkapocs elé nyúlik. Azért hívják szilvaorrú keszegnek, mert orra kissé kékes és gömbölyded. Szája alsó állású, alulról nézve U alakú, ajkai lekerekítettek, nem éles szélűek. Farok alatti úszójában 18-22 elágazó sugár számlálható. Táplálékát (rovarlárvák, férgek stb.) főleg a vízfenékről gyűjti és többnyire az aljzat közelében tartózkodik. Május-júniusban ívik, az ikrákat a folyók sekély, kavicsos medrében rakja le.

2.1.13. Garda

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Egykor vándorló halfaj volt hal, amely a tengerbe torkolló folyók édesvizében szaporodik, a tengertől távolra kerülő populációk azonban felhagytak a vándorlással, teljesen édesvíziekké váltak. A hazai állomány főként nagy folyóinkban, illetve nagyobb tavainkban él. Testhossza 25-35 centiméter, maximum 60 centiméter. Teste megnyúlt, oldalról erősen lapított. Hasvonala domborúan ívelt, háta viszont majdnem egyenes. Feje aránylag kicsi, orra rövid és hegyes, a szeme nagy. Szája felső állású, szájrése meredeken felfelé irányul. 90-115 kicsi pikkelye van a hullámos oldalvonala mentén. Mellúszói feltűnően nagyok, túlérnek a hasúszók tövén. Rajhal, amely napközben a fenék közelében tartózkodik, éjszaka a felszínre emelkedik. Tápláléka planktonrákok, rovarlárvák és -bábok, repülő rovarok és apró halak. Május-júliusban ívik a vizek mérsékelt áramlású mélyebb részein. Egyetlen őshonos halfajunk, amelyik lebegő ikrával szaporodik.

2.1.14. Paduc

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Kifejezetten folyóvízi hal, a gyorsan áramló, oxigénben dús vizet kedveli. Folyóink egyik tipikus keszegfaja. Nagyobb példányai 25-35 cm-esek, kivételesen 40 centi fölöttiek is lehetnek. Teste megnyúlt, oldalról lapított, áramvonalas, a folyó sodrásához teljes mértékben idomult. Feje aránylag kicsi, hosszú orra a száj elé nyúlik. Alsó állású szája alulról nézve csupán enyhén ívelt, majdnem egyenes vonalú. Alsó ajka a rajta képződő szarubevonattól kemény és éles. A farokúszó mélyen bemetszett, mellúszói viszonylag nagyok. Farok alatti úszójában általában 10-12 elágazó sugár van (tehát jóval kevesebb, mint a szilvaorrú keszegnél). Teste a háti részen feketészöld, az oldalain ezüstösen csillogó, amit a szürkés-vöröses farokúszó és a vöröses színű úszók díszítenek. Színei ívási időben különösen élénkké válnak. Táplálékát elsősorban a mederfelszínen kialakuló élőbevonat alkotja, amely főleg fonalas algákból áll. Sekélyebb részeken oldalra fordulva, vésőszerűen éles, szarubevonatos ajkával szedegeti a kövekre élőbevonatot. Április-májusban ívik a folyók erősebb áramlású szakaszain, ikráit kavicsos aljzatra rakja.

2.1.15. Compó

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A gazdag vízi növényzettel rendelkező sekély állóvizek tipikus faja, folyók mentén a holtágakban, az áradások után kialakuló mellékvizekben fordul elő. Kifejlett példányainak hossza 20-30 cm, de 40 cm feletti méretet is elérhet. A pontyfélék családjába tartozik, testalkata zömök, oldalról enyhén lapított. Feje aránylag nagy, szeme kicsi. Uszonyai lekerekítettek. Apró pikkelyekkel fedett testét rendkívül vastag nyálkaréteg borítja. Színében a zöldes árnyalatok dominálnak, de fekete, sárga és piros színváltozata is előfordul. Szája csúcsba nyíló, szájszegletében egy-egy bajusz található. Főként iszapból kitúrt apró állatokkal táplálkozik, de étrendjét növényi részek és magvak is színesítik. Május-júniusban ívik, ikráit vízinövényekre rakja.

2.1.16. Márna

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Sebes folyású, oxigénben gazdag, mély vizeket kedveli, tipikus folyóvízi hal. A duzzasztott szakaszokat kerüli. A kifejlett példányok 40-50 cm hosszúak, de 70 centinél hosszabbra is megnőhet. Teste izmos, nyúlánk és hengeres, oldalról enyhén lapított. Hosszú orra túlér a száján. Szája alsó állású 2 pár bajuszszállal és húsos ajakkal. Hátúszójának első sugara hátulsó oldalán fogazott. A farok alatti úszó nem hosszú, hátrasimítva csúcsa meg sem közelíti a farokúszó tövét. Háta zöldesbarna, zöldes-fehéres testén apró pikkelyek vannak. A hasa sárgásfehér, úszói vöröses színűek. Táplálkozása változatos, étrendjébe a tartozik a víz fenekén élő lárva, csiga, féreg, amelyek után állandóan turkál. Elfogyasztja a növényi eredetű táplálékot és a fiatal halivadékot is. Szívesen tartózkodik a szennyvízbefolyások utáni vizeken, hídlábak mögött, patakok, folyók egyesülése utáni szakaszokon. Leharapdálja a kövek algaszőnyegét a húsos ajkai segítségével. Ívása május-június hónapban, a folyók kavicsos-sóderes mederszakaszain zajlik.

2.1.17. Ponty

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Legismertebb és legnépszerűbb halunk. Hazai állományának túlnyomó többségét mesterséges szaporítással előállított telepített pontyok adják. A nagyobb egyedek hossza 40-50 cm, de 1 méternél nagyobbra és akár 30 kg-osnál nagyobbra is megnőhet. Megnyúlt testű, oldalról lapított, változóan magas hátú hal: különböző testformájú és színű változataival találkozhatunk. Az ún. tükörpontyoknál csak a hátúszó alatti sorban és a faroknyélen találunk pikkelyeket, az ún. bőrponty teljesen pikkelymentes. Szereti a náddal szegélyezett, jól felmelegedő, iszapos aljzatú sekélyebb tavakat és a lassan folyó vizeket. Szája körül 2 pár bajuszszálat visel, az egyiket a felső ajakon, a másikat a szájszegletben, ennek alapján könnyen megkülönböztethető a kárászoktól. Az életmódjára az állandóan vándorló, folyamatos táplálékkereső életmód a legjellemzőbb. Főként iszaplakó gerinctelen állatokkal, (vízi rovarokkal, rovarlárvákkal, csigákkal, piócákkal) táplálkozik, illetve vízi növények fiatal hajtásaival és más növényi eredetű táplálékot fogyaszt. Szaporodási ideje

jellemzően májusra esik, de április közepétől akár június végéig is tarthat. Kisebb csoportokban ívik a vizek növényzetben gazdag sekély részein.

2.1.18. Harcsa

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A magyarországi halfauna „óriása", testhossza a 2,5 métert is elérheti, tömege meghaladhatja a 100 kg-ot. Megtalálható minden olyan folyóban és állóvízben, ahol előfordulnak olyan mély, gödrös részek, bedőlt fák, kőrakások amelyek árnyékában biztosan rejtőzhet. A teste a többi hazai halunktól különbözik. Hosszúra nyúlt, a fején fölülről, a farokrészén oldalról erősen lapított, pikkelytelen testű hal. A test törzsrésze rövid, hengeres, az izmos farokrész igen hosszú. Feje nagy és széles, szeme kicsi. Nagy, félig fölső állású száján a felső ajakon, a szájszeglet közelében 2 hosszú, alul 4 rövidebb bajuszszálat találunk. Szélesre nyíló szájában felül és alul rendkívül sok apró, kissé visszahajló, tűhegyes ránőtt fog helyezkedik el (ez az ún. gerebenfogazat). Hátúszója szokatlanul elöl található, farok alatti úszója viszont nagyon hosszú, a végbélnyílástól egészen a farokúszó tövéig tart. Mellúszójának első sugara vaskos, kemény, tompa végű csonttüske. Színe a világosabb zöldesbarnától a feketéig terjedhet, rendszerint márványozott, de zavaros áradáskor akár sárga is lehet. Főként éjjel aktív, rendkívül falánk ragadozó. Kisebb példányai főként hallal, rákokkal, piócákkal, puhatestűekkel táplálkoznak, a nagyobbak tápláléka elsősorban halakból áll, de kétéltűeket, kisemlősöket és néha még vízimadarakat is zsákmányolnak. A harcsa ívása a már egyenletesen meleg május végi, június eleji időszakra esik, amikor a víz hőmérséklete már tartósan 20 fok körüli. Az ikrákat növények vízbe nyúló gyökérzetére vagy az áradás által elöntött növényzetre rakják, amit később is őriznek.

2.1.19. Csuka

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Magyarország gyakori, jól alkalmazkodó ragadozóhala, amely a hegyvidéki patakok kivételével szinte minden víztípusban megél. Nagyobb állományai a dús növényzetű, de nyílt vízzel is rendelkező sekély állóvizekben jellemzőek. Hosszú életű, nagyra növő hal, kivételesen 1 méternél és 20 kg-nál is nagyobb lehet. Teste

hosszúkás, oldalról enyhén lapított, hát- és hasvonala szinte párhuzamos. Feje a testéhez képest igen nagy, szája kacsacsőrre emlékeztet. Nagy szájának kemény alsó állkapcsa túlér a felsőn, formája lapított és mélyen vágott. Fölső állkapcsának hátsó széle a viszonylag nagy szem alá ér. Alsó állkapcsán hegyes, erős és kúpos fogak helyezkednek el, melyek elölről hátrafelé haladva egyre nagyobbak. Az apró pikkelyekkel borított test színe halvány ezüst-aranyostól az olajzöld alapon arany foltos, halványan csíkozott változatokig terjedhet. Az úszóit sötétebb, szabálytalan foltok mintázzák. Erős hátúszója teste hátsó részén van. A farok alatti úszójának hossza és magassága hasonló a hátúszójához. Tápláléka zömében hal, de szinte mindent megeszik, ami a vízben él és mozog. Nem ritkán zsákmányol saját testméreténél alig kisebb halat. Ívása február és március közé esik, ikráit a vizek növényzetére rakja.

2.1.20. Sebes pisztráng

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Egy eredetileg tengerben élő pisztrángfajból alakult ki, amely csak szaporodás idején kereste fel az édesvizeket. A nálunk élő sebes pisztráng teljesen áttért az édesvízi életmódra, a bővizű hegyi patakokban és folyókban uralkodó viszonyokhoz alkalmazkodott. A sebes sodrású, oxigénben dús és hideg vizeket kedveli. Alkalmas élőhelyen több kilós testtömeget is elérhet, de természetes vizeinkben ritkán akadnak 30 centinél nagyobb példányok. Teste orsószerű, oldalról kevéssé lapított. Feje nagy, orra tompa és rövid, nem éri el a szem átmérőjének kétszeresét. Szája nagy és csúcsba nyíló, fogai erős ragadozófogak. Felső állkapcsa eléri a szem hátsó szélének vonalát vagy túlnyúlik azon. Hát- és farokúszója között kicsiny zsírúszót visel, farokúszójának széle kevéssé beöblösödő. Hátát, oldalát, esetleg úszóit világos udvarral körülvett fekete és rendszerint piros pettyek is díszítik. A fiatalok testoldalán az ezüstös alapszínnél kissé sötétebb, nagy foltok is láthatók. Főleg bolharákok, rovarlárvák és vízre hulló rovarok alkotják a táplálékát, de a nagyobb példányok halakat is zsákmányolnak. Szaporodása októbertől decemberig tart, az ikrát a patakok medrében készített mélyedésbe rakják, amelyet a megtermékenyítés után az ikrás kaviccsal takar be.

2.1.21. Menyhal

Egyetlen tőkehalfélék családjába tartozó halfajunk. Az élénkebb sodrású hideg vizet és a kemény aljzatot kedveli, ezért nagyobb folyókban érzi igazán jól magát. Fenéklakó. Éjszakai életmódú hal, többnyire a kövek között vagy a part üregeiben búvik meg. A nagyobb példányok hossza 40-50 cm, ritkán 60 cm körüli. Nyúlánk, a feji részén fölülről, farki részén oldalról lapított hal. Feje aránylag rövid, de széles, orra közepesen hosszú, a szeme kicsi.

Szája nagy, félig alsó állású, benne apró, hegyes fogak vannak. Szájhasítéka vízszintes, oldalról nézve a szem alá, többnyire annak hátsó vonaláig ér, alsó állkapcsáról egyetlen bajuszszál csüng. Két hátúszója közül az első rövidebb, második igen hosszú. Farok alatti úszója nagyon hosszú. Különálló farokúszója – ami alapján könnyen, első látásra elkülöníthető a harcsától – kicsi, szimmetrikusan lekerekített. Hasúszói szokatlanul elöl, a toroktájon helyezkednek el. Pikkelyei nagyon aprók, alig észrevehetők. Oldalvonala a test elején folytonos, a farokúszó közelében szakadozott. Testének színe zöldesbarna sötétebb márványozással. A fiatalabb egyedek táplálékát elsősorban fenéklakó gerinctelen állatok alkotják, a 20 cm fölöttiek viszont áttérnek a ragadozó életmódra, egyre inkább halakat fogyasztanak. Szaporodása decembertől februárig tart, több szakaszban ívik a folyók mélyebb részein. Az ikra kezdetben lebeg, később a kavicsos aljzatra tapad.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.1.22. Sügér

A kis folyók alsó szakaszának jellemző hala, de jól alkalmazkodik más környezeti feltételekhez is, megtalálható a nagy folyók lassabb áramlású szakaszain és nagy állományai alakulhatnak ki a növényzetben gazdag, sekély állóvizekben. A mély tavakban és holtágakban a parti sávban mozog. A nagyobb példányok 20-30 cm hosszúak, kivételesen valamivel nagyobbak is lehetnek. Aránylag magas testű, oldalról lapított hal. Feje és szeme nagy, orra hosszabb, mint szemének átmérője. Szája csúcsba nyíló, de hasítéka kissé fölfelé irányul, benne apró fogak vannak. Fölső állkapcsa hátul a szem középvonaláig ér. Az első hátúszó végén egy nagyon jellemző fekete folt látható. Farokúszója enyhén bemetszett. Hasúszói a mellúszók alatt, de kissé hátrébb foglalnak helyet. Pikkelyei kicsik, de erősen ülnek. Oldalait zöldes-feketés harántsávok díszítik. A kisebb példányok fenéklakó gerinctelenekkel táplálkoznak, amelyeket szinte válogatás nélkül fogyasztanak, az idősebbek emellett egyre több apró halat zsákmányolnak. Áprilisban szaporodik növényekkel benőtt vagy tiszta vizű, köves-kavicsos aljzatú sekély vizekben. Az ikrások által kibocsátott ikraszemek egymáshoz tapadva gyöngyfüzérszerű láncot alkotnak, amely a növényeken vagy a köveken megtapad.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.1.23. Fogassüllő

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A nem túl gyors áramlású folyószakaszokon és az oxigénnel jól ellátott állóvizekben is jól érzi magát. Legnagyobb sügérfélénk: a nagyobb példányok 50-60 cm hosszúak, de 1 méternél és akár 15 kg-nál nagyobbra is megnőhet. Teste erősen megnyúlt, oldalról enyhén lapított. Aránylag alacsony hátú hal. Nagy feje ugyancsak oldalról lapított. Csúcsba nyíló szája is nagy: a felső állkapcsának vége eléri a szem vonalát, vagy azon is túlér. Szájában erős fogak ülnek; közülük a többi közül kiemelkedő, az alsó és felső állkapocs csúcsánál található, ún. ebfogak azok, amelyek a fogassüllő és a kősüllő kifejlett példányait egymástól jól megkülönböztethetővé teszik. Fésűs pikkelyei aprók. Háta sötét zöldesszürke, oldalai ezüstösfehér alapúak. A hátvonaltól a test közepéig 8-12 szabálytalan alakú és elrendeződésű, sötét sáv húzódik. Táplálékát – a fiatal példányok zooplankton étrendjét kivéve – szinte teljes egészében a halak teszik ki. Elsősorban éjszaka jár aktívan táplálék után, nappal inkább csak búvóhelye közelében zsákmányol. Március-áprilisban szaporodik. A tejesek a kemény aljzatú részeken fészeknek alkalmas felületet (növényzet, gyökerek) tisztogatják meg az üledéktől, az ikrások erre rakják ikrájukat, amelyet a megtermékenyülés után kikelésig őriznek.

2.1.24. Kősüllő

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Elsősorban a folyók középső-alsó szakaszán, valamint a nagyobb állóvizek egy részében található meg. Az elmocsarasodott, sok lebegő iszapszemcsét tartalmazó és kisebb vizekben nem él. A nagyobb egyedek testhossza 25-30 cm, de akár 40 cm-nél nagyobb méretet is elérhet. Megnyúlt, aránylag alacsony, oldalról lapított testű hal. Feje hosszú, a szeme nagy, ehhez mérten az orra rövid, nem sokkal haladja meg a szem átmérőjét. Szája csúcsba nyíló, elég nagy, de fölső állkapcsának vége nem ér túl a szem középvonalán – ez alapján a kisebb példányok is jól elkülöníthetők a fogassüllőtől. Szájában erős fogak ülnek, de a többi közül kiemelkedő ebfogai csak a 10-15 centinél kisebb, fiatal példányoknak vannak. Farokúszója jól fejlett, a széle enyhén bemetszett. Farok alatti úszója rövid. Pikkelyei aprók. Zöldesszürke oldalát határozottabb vonalú sötét harántsávok tarkítják

Kezdetben zooplanktonnal, majd fenéklakó gerinctelenekkel táplálkozik, az idősebbek fokozatosan áttérnek a ragadozó életmódra, apró halakat fogyasztanak. Szaporodása márciustól június végéig is elhúzódhat. Íváskor a növényekkel benőtt szélvizekbe, folyóknál az elöntött hullámtérre vonul. A növényzetre tapadó megtermékenyített ikrát nem őrzik.

2.2. Horgászat szempontjából jelentősebb idegenhonos fajok

2.2.1. Amur

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Eredetileg csak Kelet-Ázsiában, az Amurban és az attól délre eső nagy folyókban élt, de sok helyre betelepítették. Eredeti hazájában tipikus folyóvízi hal, nálunk főként állóvizekben, csatornákban telepedett meg, de nagy folyóink nem túl gyors áramlású szakaszian is előfordul. Hazai állománya telepített példányokból alakult ki. Nagy növésű hal, méteres hosszúságot és akár 30 kg feletti tömeget is elérhet. Teste megnyúlt, oldalról csak enyhén összenyomott, majdnem hengeres. Hát- és hasvonala kevéssé ívelt, közel párhuzamos. Feje kicsi, homloka széles, orra hát-hasi irányban lapított, a két orrnyílás között húzódó barázda miatt egy kissé homorú. Szája félig alsó állású, ajkai vaskosak. Hátúszója, kicsivel előrébb kezdődik, mint a hasúszója. Pikkelyei nagyok, erősen ülnek. A fiatal amur kezdetben planktonnal, majd apró gerinctelen állatokkal táplálkozik, később áttér a növények leveleinek és puhább hajtásainak fogyasztására. A növényi részeket erős és vaskos ajkaival tépdesi le. Intenzív táplálkozása a meleg nyári időszakra jellemző, ilyenkor saját testtömegének megfelelő mennyiségű táplálékot vesz magához naponta. Emiatt erősen környezet-átalakító faj: a hínárnövényeket, a nádat és a gyékényt képes teljesen eltüntetni, és mivel emésztésének hatásfoka gyenge, a vízbe visszajutó ürülék az algák számára könnyen hozzáférhető növényi tápanyagot biztosít, ami az eredetileg áttetsző vizű hínáros-nádas tavakat algás vizekké alakítja. Ívása természetes vizeinkben is előfordulhat, de sikeres szaporodását eddig nem tapasztalták. Eredeti élőhelyén a folyók 20 fokosnál melegebb áramló vizében csoportosan ívik, ikrái a vízben lebegnek.

2.2.2. Szivárványos pisztráng

Eredeti élőhelye a Bering-tenger ázsiai és amerikai partvidéke, Magyarországra 1885-ben hozták be, azóta számos vizünkbe betelepítették. Fennmaradása csak az ismétlődő telepítéseknek köszönhető, stabil, ön-fenntartó állománya nem alakult ki. A sebes pisztránghoz hasonlóan a hegyi és hegylábi kis-vízfolyásokat kedveli, de kisebb az oxigénigénye, ezért jobban tűri a víz felmelegedését. Tágabb tűrőképessége folytán olyan helyeken is megél – pl. alföldi holtágakban –, ahol a sebes pisztráng nem maradna meg. Több kilogrammos testtömeget is elérhet, de vizeinkben a 30-35 centi fölöttiek már ritkák. Orsó

alakú, oldalról lapított hal, az idősebbek magasabb hátúak. Feje aránylag kicsi, ehhez mérten a szeme nagy. Orra rövid és lekerekített, hossza nem éri el a szemátmérő kétszeresét, többnyire inkább azzal egyenlő. Szája nagy és csúcsba nyíló, benne kisebb fogak sorakoznak. Felső állkapcsának vége a szem alá ér, de nem nyúlik a szem hátsó vonala mögé (ennek alapján jól elkülöníthető az őshonos sebes pisztrángtól). Hátúszójában és farok alatti úszója egyaránt rövid. Farokúszója jól fejlett, a hátsó vége enyhén homorú, és előtte a hátoldalon egy kis zsírúszó található. Pikkelyei aprók, oldalai ezüstösek, középen egy halványlila sávval, ami ívás idején a szivárvány színeiben játszik. A fiatalok oldalán nagyobb szürke foltok sorakoznak, amelyek idővel eltűnnek. Fején, testén és úszóin többnyire igen sok fekete petty látható. Tápláléka gerinctelen állatokból és kisebb halakból áll. Zsákmányát vízközt, az aljzaton és a víz felszínén is keresi. Szaporodása a patakok fölső szakaszán február-márciusban történik a sebes pisztrángéhoz hasonló módon.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.2.3. Pisztrángsügér

Észak-Amerika keleti felén Kanadától Mexikóig őshonos, de Amerikán kívül sok helyre betelepítették.
Magyarországra 1909-ben hozták be, de az elterjesztésére tett kísérletek nem jártak igazi sikerrel, stabil állománya kevés helyen alakult ki. Főként a sekély és mély vízzel is rendelkező kemény medrű tavak és a nem túl gyors, de kemény aljzatú folyószakaszok biztosítanak számára megfelelő élőhelyet. talált. A nagyobb példányok 30-40, olykor 50 cm körüliek. Megnyúlt, közepesen magas, oldalról lapított testű hal. Feje nagy és vaskos, az orra mérsékelten hosszú, de jóval fölülmúlja aránylag kicsi szemének átmérőjét. Nagy szája fölső állású, hasítéka ferdén fölfelé irányul. A fölső állkapocs a szem hátsó széléig ér, vagy azon is túlmegy. Hátúszójának első része sokkal alacsonyabb, mint a hátulsó. Farokúszója jól fejlett, széle kissé beöblösödő. Hasúszói a mellúszók alatt foglalnak helyet, azokkal szinte egy vonalban kezdődnek. Pikkelyei kicsik, de erősen ülnek. Színezete barnászöld, a fiatalokon hosszanti fekete mintázattal, amely az idősebbeken elhalványul, majd eltűnik. Kezdetben planktonnal, később rovarlárvákkal és egyéb gerinctelen állatokkal táplálkoznak, majd egyre több halat is fogyasztanak. Májusban szaporodik. Íváskor a tejesek

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

a kavicsos-homokos aljzaton tányérszerű gödröt mélyítenek, ebbe kerülnek az ikrák. A megtermékenyített ikra a hímek védelme alatt fejlődik, de érzékenysége miatt a kelési arány gyenge.

2.2.4. Pontokaszpikus gébfajok

A horgászok gyakran találkoznak e fajokkal, bár igen ritkán horgásznak rájuk célzottan. E fajok mindegyike a gébfélék családjába tartozik és eredetileg a Fekete-tenger partjai mentén, a Kaszpi-tenger parti vizeiben, valamint a betorkolló folyók alsó szakaszán éltek. Innen elterjedve, maguktól jutottak el a hazai vizekbe is, amit a hajózással az ember legfeljebb gyorsított, emiatt nem tarthatók inváziósnak e fajok. Gradációjuk révén néhol annyira gyakorivá váltak, hogy emiatt akkor is sokszor nagy tömegben kerülnek horogra, ha a horgász célzottan más halfajra pályázik. Az ide tartozó fajok:

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

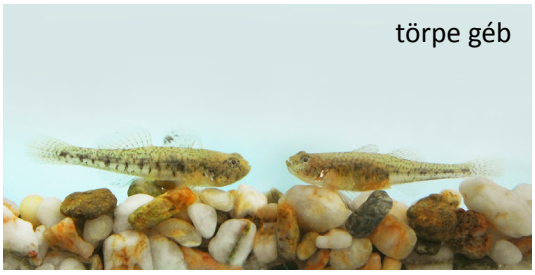
A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Ezek mindegyikére jellemző, hogy testük megnyúlt, elöl hengeres, hátsó részén oldalról lapított, a magassága hátrafelé fokozatosan csökken. A fej viszonylag nagy, sokszor széles és vaskos, a szemek magasan ülnek. A száj csúcsba nyíló vagy félig felső állású, gyakran húsos ajkakkal. Kettős hátúszójuk van, amiből az első rövid, a hátsó igen hosszú. A farok alatti úszó is hosszú, a farokúszó jól fejlett, hátsó széle domború. A hasúszók összenőttek, belőlük tapadókorong alakult ki. Testüket igen apró pikkelyek borítják. Színük rendszerint barnás-szürkés finom, szabálytalan sötét foltokkal tarkítva. Szaporodás idején a hímek gyakran

fekete nászruhát viselnek. Kis testű halfajok maximum 15 cm-esek. Kizárólag az aljzaton mozognak. Elsősorban apró gerinctelen állatokkal táplálkoznak, de a nagy egyedsűrűség miatt szinte minden ehetőt megtámadnak: magvakkal vagy akár élő kishallal, halszelettel is horogra csalhatók. Ívásuk jellemzően áprilistól júniusig tart, a hímek fészekőrzők.

2.3. Idegenhonos, invazív fajok

Természetes körülmények között a fajok a számukra alkalmas és elérhető élőhelyeket meghódítják. Ahol az adott fajok ily módon előfordulnak, azt a fajok természetes előfordulási területének nevezzük. A fajoknak mindössze kis része terjedt el a Föld valamennyi kontinensén vagy valamennyi tengerében a számára alkalmas élőhelyeken. Ezek az ún. kozmopolita fajok. A legtöbb faj esetében azonban valamilyen természetes földrajzi képződmény, pl. egy hegylánc vagy egy tenger jelent olyan akadályt (barriert), amelyen a faj „magától" nem képes átkelni, és újabb területeket meghódítani. Ennek köszönhető, hogy a világ különböző pontjain hasonló élőhelyeket más-más fajok népesítenek be. A biológiai sokféleség kialakulásának és fennmaradásának egyik oka a földrajzi barrierek létezése.

Sok faj esetében az ember az elmúlt kétezer évben tevékenysége során akarva-akaratlanul megszüntette ezeket az akadályokat. Szándékosan, amikor a barriereket átlépve telepítette új területekre az egyes fajokat halászati, horgászati, vadászati vagy egyéb célokból. Ugyancsak szándékos tevékenység volt, amikor az ember egyes fajok terjedését segítendő azok ragadozóit vagy konkurenseit szorította vissza, vagy éppen pusztította ki teljesen. Számos esetben azonban az ember tudta nélkül is hozzájárult ezen akadályok leküzdéséhez, például a hajók ballasztvizével vagy a nem kellően ellenőrzött élelmiszerszállítmányokkal sok faj jutott el újabb területekre.

Miért baj, hogy az ember ily módon behurcol, betelepít fajokat? Minden egyes élőhelyre jellemző, hogy az eredetileg ott élő fajok összessége teljesen kihasználja a környezeti feltételek által nyújtott lehetőségeket. Az ökológiában azt a „helyet", illetve szerepet, amelyet a faj betölt, „niche"-nek (fülkének) nevezzük. Egy természetes élőhelyen nincs üres niche, minden fülke foglalt. Ezért ha egy, az ember által behurcolt faj valahol megtelepedett, azaz egy niche-t betöltött, azt mindenképp egy vagy több faj rovására tette. Azokat az élőlényeket, melyek megtelepedésüket követően nagyon sikeresek, azaz – a betelepítésüket, behurcolásukat követően már mindenfajta emberi segítség nélkül – gyorsan, nagy számban elszaporodnak, és ez által sok, eredetileg ott élő szervezet fennmaradására veszélyt jelentenek, invázív fajoknak nevezzük.

Nagyon fontos, hogy tanuljunk e halfajok hazai megtelepedéséből, elterjedéséből és káros ökológiai szerepéből! A hasonló esetek megelőzése érdekében az a legbölcsebb, ha nem kísérletezünk hazánkban nem honos fajok betelepítésével, beleértve a megunt akváriumi halak kiengedését is!

Noha országos szinten bizonyosan nem a horgászat az, ami hatékonyan megoldhatja az inváziós fajok visszaszorítását, a horgászok tevékenységükkel segíthetik az invazív halfajok további elszaporodásának, illetve újabb vizekbe történő bejutásának megakadályozását, mit a szabályokon keresztül a végrehajtási rendelet is előír.

2.3.1. Razbóra

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Eredeti hazája az Amur folyótól délre eső terület, Európába véletlenül került az amur és a busafajok ivadékaival. Hazánkban 1963-ban észlelték először. Jelenleg a Kárpát-medencében és a környező területeken él, de terjed. A könnyen felmelegedő nyugodt vizeket kedveli, legnagyobb állományaival a sekély tavakban és az alig mozgó vizű kisebb csatornákban találkozhatunk, de a hegyi patakok kivételével szinte minden típusú vízben fellelhető. Apró termetű faj, a nagyobbak hossza 8-10, legfeljebb 12 cm lehet. Teste megnyúlt, oldalról lapított. A fiatalok nyúlánkabbak, az idősebbek vaskosabbak és zömökebbek, hátuk és faroknyelük magasabb. Hátvonalának íve a hátúszó kezdetéig domború, onnan kezdve enyhén homorú. Feje alacsony és kúpos, orra rövid, a hossza alig nagyobb a szem átmérőjénél. Fölső állású szája kicsi, hasítéka meredeken fölfelé irányul. Hátúszójának és farok alatti úszójának széle domborúan ívelt. Pikkelyeinek hátsó széle sötétebb árnyalatú, ami olyan hatást kelt, mintha a bőrből kidomborodnának. A fiatalok és az ikrások oldalán egy sötét csík húzódik végig az orrtól a szemen át egészen a farokúszóig. Kezdetben csak igen apró planktonszervezeteket fogyaszt, később nagyobb planktonrákokkal, rovarlárvákkal, valamint a víz alatti tárgyakon és növényeken kialakuló élőbevonattal táplálkozik. Március közepétől június végéig ívnak több részletben valamilyen szilárd aljzatra. Az ikrát a hím kikelésig őrzi, gondozza.

2.3.2. Ezüstkárász

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Eredeti hazája Délkelet-Ázsia, de ma már Európa túlnyomó részén megtalálható. Hazánkban az 1954. évi importját követően terjedt el, és ma már legtöbb vizünkben előfordul. Jól alkalmazkodik, a hegyi patakok kivételével szinte minden víztípusban megtalálható. Igazi élőhelyét a dús növényzetű sekély állóvizek jelentik, ahol nagy állományai alakulhatnak ki. Testhossza 20-25 cm, de 40 cm-nél nagyobb is lehet. Teste zömök, oldalról lapított, a feje viszonylag kicsi, de a kopoltyúfedők táján vaskos. Orra a szem átmérőjénél hosszabb, kevésbé lekerekített, mint a széles kárászé, a szája kicsi és csúcsba nyíló. Hátúszójának széle

egyenesen levágott vagy kissé homorú (míg a széles kárászé domború). A hátúszó elején lévő csonttüske hátsó oldala durván fogazott, a fogak száma 10-15 (míg a széles kárász sűrűn fogazott ilyen csonttüskéjén 25-30 fog található). Pikkelyeinek színe általában ezüstös, de a tőzeges vizekben élő példányoké aranysárga is lehet. Vegyes táplálkozású hal, ezért is képes a különböző vizekben megélni. Főként apróbb gerinctelen állatokat fogyaszt, de élőbevonatot, növényi anyagokat és szerves törmeléket is eszik Az ikrákat több részletben, május-júniusban rakják le a sekélyebb vizek növényzetére. Elterjedésének határterületein kizárólag ikrásokból álló populációi élnek, amelyek más pontyfélék tejeseivel ívnak össze. A fajidegen hímivarsejt megindítja a petesejt osztódását, de örökítő anyaga nem használódik fel. Korábban nálunk is így szaporodott, de az 1980-as években megjelentek a hímek is, így lehetővé vált a más fajoknál szokásos ivaros szaporodásmód.

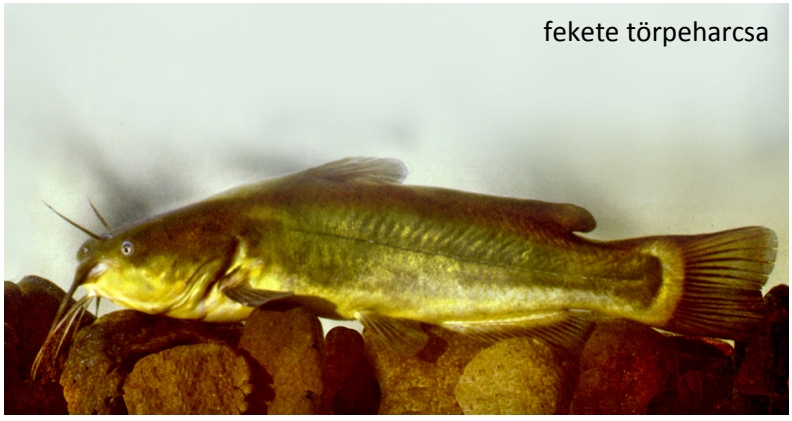
2.3.3. Törpeharcsa

A törpeharcsáknak két faja fordul elő nálunk: a XIX. században betelepített és korábban nagy egyedszámú állományt kialakító törpeharcsa, valamint az 1980-ban behozott, elszaporodásával napjainkban problémát okozó fekete törpeharcsa. Eredeti hazájuk Észak-Amerika. E fajok igazi élőhelye a növényzetben gazdag sekély állóvizek, az áradások által rendszeresen meglátogatott öreg holtágak, amelyekben időnként mértéktelenül képesek elszaporodni.

törpeharcsa

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

fekete törpeharcsa

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A folyóvizek lassabb áramlású részein is megtalálhatók. Kistermetű fajok, nagyra nőtt példányainak hossza 25-30 cm. Mindkét fajra jellemző a zömök, a fejtájékán felülről, a farokrészén oldalról lapított test. A nagy fej elöl lapos, hátrafelé fokozatosan emelkedik, az orr hosszú, a szem kicsi. A széles szájban sűrű kefefogazat található. A száj körül 8 bajuszszálat viselnek, melyek közül 4 a felső, 4 az alsó állkapcson foglal helyet. A hátúszó elején egy erős, szúrós csonttüske van. Farok alatti úszó hosszú, fölötte a hátoldalon egy apró zsírúszó helyezkedik el. A mellúszók első sugara hegyes, kimereszthető csonttüskévé alakult. A farokúszó nagy, bőrük pikkelytelen. A halak színe az okkersárgától, illetve az olajzöldtől a barnásfeketéig változó, a testoldalt a törpeharcsánál szabálytalan foltok felhőzhetik. A fekete törpeharcsa úszói sötétszürkék vagy

feketék, de az úszósugarak sokkal világosabbak a közöttük feszülő hártyánál, míg a törpeharcsa úszóin a hártya és az úszósugarak színe nem különbözik egymástól lényegesen. Főként apróbb gerinctelen állatokkal táplálkoznak, de növényi anyagokat is fogyasztanak. A nagyobb példányok az apró halakat is elkapják Szaporodásuk vizeinkben június-júliusra esik. Az ikrákat homokos aljzaton farkukkal kialakított fészekgödörbe rakják. Néhány hétig az ikrát és a kikelt ivadékot a tejes és az ikrás együtt őrzi.

2.3.4. Busa

A busáknak eredetileg két fajját telepítették be hazánkba, a fehér és a pettyes busát. Halgazdaságban továbbra is a növényi planktont hasznosító fehér busát tenyésztik, a természetes vizekbe telepített, illetve kikerült halak össze-ívásából azonban olyan hibrid halak jöttek létre, amik a fehér és a pettyes busára jellemző jegyeket is hordozzák, és szűrőkészülékükkel mind a növényi, mind az állati planktont hasznosítják. Emiatt a halgazdaságokon kívül – beleértve a horgászatot is – nincs értelme a két eredeti fajt külön kezelni. A busák eredeti hazája Kelet-Kína, ill. az Amur és az attól délre eső folyók vízrendszere. Közép- és Kelet-Európában már sokfelé megtalálhatók, Magyarországra 1963-ban hozták be őket. Eredeti hazájukban folyóvízi halak. A hazai állomány egyaránt megél a folyókban, a tavakban és holtágakban, a víztározókban és a nagyobb csatornákban. Hatalmasra képes megnőni, a nagyobb példányainak hossza 1 méternél is nagyobb lehet. Nyújtott testű, de meglehetősen magas, oldalról lapított halak. A fej nagy, a homlok széles, a kicsi szemek a fej alsó részén helyezkednek el. A hátúszó a hasúszóknál hátrébb kezdődik. Pikkelyeik aprók, a halak színe ezüstös vagy márványozott. Táplálékukat főként plankton és szerves törmelék alkotja, amit a kopoltyúíveik belső oldalán kialakult készülék segítségével szűrnek ki a vízből. Ívásuk 20 fokos vízhőmérséklet fölött a folyók, ill. áramló vizek nyílt vizében megy végbe. A kibocsátott ikraszemek a vízben lebegve fejlődnek.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.3.5. Naphal

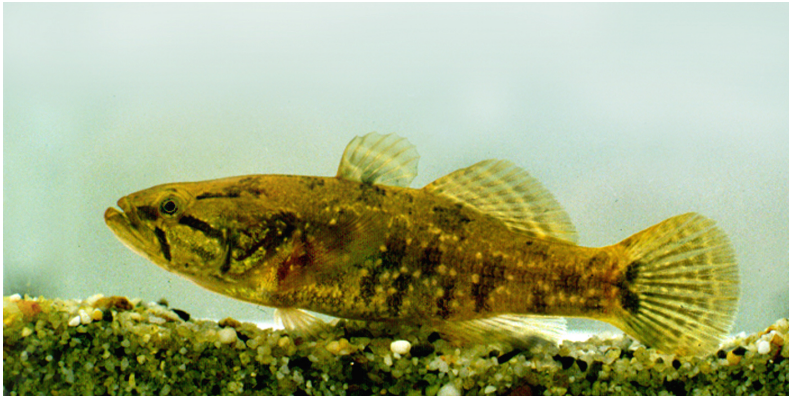
Eredeti hazája Észak-Amerika, ahol Kanadától Mexikóig elterjedt. Európába akváriumi díszhalként hozták be, mára Nyugat- és Közép-Európa természetes vizeiben széles körben elterjedt. Magyar-országra 1905-ben került és gyorsan meghódította vizeinket. Legnagyobb állományai azokban a sekély állóvizekben alakulnak ki, ahol már van hínárnövényzet, de még nem uralkodott el teljesen. A mély holtágaknak csak a parti részeit lakja. A fiatalabb bányatavakban gyakran nagyon sűrű népessége él. Kisebb-nagyobb folyók lassú áramlású részin előfordul, de nem gyakori. Kistermetű hal, a nagyobb példányok testhossza is csak 10-15 cm körüli. Teste zömök, igen magas, oldalról erősen lapított. Feje viszonylag nagy, orra rövid, alig hosszabb, mint a szem átmérője. A sügérfélékhez hasonlóan kettős hátúszója összenőtt, nem két külön egységből áll. A kifejlett példányok kopoltyúfedőjének felső részén egy fülszerű, fekete-piros folttal díszített bőrfüggelék van. Szája kicsi és felső állású, hasítéka is fölfelé irányul. Hasúszói előre tolódtak, alig valamivel a mellúszók mögött kezdődnek. Pikkelyei aránylag nagyok, erősen ülnek. Színe kékes olajzöld, tarka mintázattal. Gerinctelen állatokkal, főként rovar-lárvákkal táplálkozik, és étrendjében az ivadékkor után is megmaradnak a nagyobb planktonszerve-zetek. Szaporodási időszaka május-június, de kedvező körülmények között július-augusztusban másodszor is szaporodhat. Az ívásra készülő hímek a sekély szélvizekben lapos mélyedést készítenek. Az odacsalt nőstények ebbe rakják le ikrájukat, amit megtermékenyítés után a hímek őriznek, gondoznak.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.3.6. Amurgéb

A Távol-Keleten, az Amur középső és alsó folyásánál található eredeti élőhelyéről Európába a múlt század elején, mint akváriumi halat hozták be. Magyarországon 1997-ben tűnt fel. Ez az alvógébfélék családjába tartozó faj a növényekkel benőtt sekély állóvizeket kedveli, elsősorban a kisebb tavakat, de megél a mocsarakban is. Elviseli az oxigénhiányt és azt is, ha

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

télen mindössze néhány centiméternyi víz marad a vastag jégréteg alatt. A folyók főmedrében ritka, de a hullámtéri mélyedésekben, kubikgödrökben és az elöregedett holtágakban sűrű népessége alakulhat ki. Kistermetű hal, a legnagyobb példányok is csak 20-25 centimétert érnek el. Kissé zömök testű, mérsékelten ívelt hát- és hasvonalú, oldalról enyhén lapított. Nagy fejéhez mérten a szemei kicsinek tűnnek. Vastag ajkakkal keretezett fölső állású szájának szeglete a szem alá ér. A szájhasíték ferdén fölfelé irányul, az állkapcsokon apró fogak sorakoznak. A hasúszók kivételével úszói jól fejlettek, a szélük lekerekített. Két hátúszója a vele azonos élőhelyen előforduló és fokozottan védett lápi póctól (aminek csak egy hátúszója van) kiválóan elkülöníthetővé teszi. Különálló hasúszói – ami alapján elkülöníthető a gébféléktől – kicsik és hegyesek. Apró pikkelyei nemcsak a testet, hanem a fej hátsó részét is beborítják. Alapszíne a környezettől függően sárgás- vagy sötétbarna, amelyet nagyobb sötét foltok és kisebb világos pettyek mintáznak. Fejét a szemek körül keskeny sötét sávok díszítik. Szaporodáskor a hímek sötét nászruhát öltenek, homlokuk duzzadttá válik. Bár a nagyobbak halakat is fogyasztanak, táplálékának zömét vízi gerinctelen állatok, elsősorban rovarlárvák teszik ki. Május-júniusban szaporodik, az ikrát víz alatti tárgyakra, faágakra, gyökerekre ragasztják, amit megtermékenyítés után a hím őriz.

2.4. Nem fogható, de időszakos felmentéssel fogható őshonos fajok

2.4.1. Kecsege

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Egyetlen állandóan édesvízben élő és nem védett tokfélénk. A nagyobb folyók gyorsabb és mély vizű, kavicsos-homokos vagy agyagos szakaszait, mederrészeit kedveli. A tavakban és a duzzasztott folyók üledékes mederszakaszain megél ugyan, de nem szaporodik. Testhossza az 1 métert, testtömege 6-7 kg-ot is elérheti. Orsó alakú, megnyúlt testű hal. Alsó állású szája kicsi, alsó ajka középen megszakított. Teste karcsú, orra keskeny, hosszú, gyengén felfelé hajló. Négy rojtozott bajuszszála viszonylag hosszú, lesimítva eléri a felső ajkat (ez alapján mindegyik védett tokfajunktól és az idegenhonos lénai toktól is elkülöníthető). Hátúszója a test végéhez közel esik. Testének nagyobb része sötétbarna, szürkésbarna vagy feketésbarna, esetleg zöldes vagy kékes árnyalattal. A hasa sárga vagy vörhenyes fehér színű. A sötét alapszínű úszókat rendszerint egy keskeny fehéres sáv szegélyezi. Férgekkel, rovarlárvákkal, apró csigákkal, kishalakkal és növényi törmelékekkel táplálkozik, amit az aljzaton keresgél. Szaporodása április végétől június elejéig tart. Az ívás több részletben játszódik le a folyók mélyebb, kavicsos-homokos szakaszain.

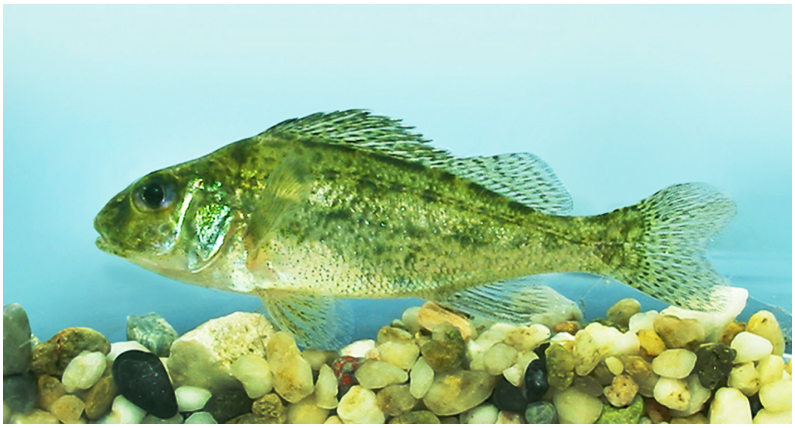
2.4.2. Széles kárász

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A növényekben gazdag sekély állóvizek jellemző hala, folyóvizekből csak igen ritkán, áradások idején kerül elő. Nagyobb állományai az öreg holtágakban és a mocsarakban alakulnak ki. Elviseli az oxigénszegény viszonyokat, télen pedig a víz teljes átfagyását is. Közepes méretű faj, hossza 15-25 cm, ritkán 30 cm fölöttire is megnő. Teste zömök, oldalról lapított, háta igen magas. Feje kicsi, homloka meredeken emelkedik, orra tompa. Csúcsba nyíló kicsi száján nincsenek bajuszszálak. Testét nagy pikkelyek fedik, melyek vastagok és erősen ülnek. Hátúszójának széle domborúan lekerekített, az elején lévő csonttüske hátsó oldala sűrűn fogazott, a fogak száma 25-30. Az egészen fiatal példányok faroknyelén – közvetlenül a farokúszó előtt – általában egy körbefutó fekete gyűrű látható, amelyből később csak egy folt marad, majd az idősebbeknél ez is eltűnik (ilyen mintázatot a fiatal ezüstkárászok nem viselnek). Háta barnás, zöldes csillogással; oldalai világosabbak, sárgásbarnák. A hasa sárgásfehér néha halvány vörös árnyalattal. Ívási ideje és helye egybeesik a pontyéval. Mindenevő, táplálékát kisebb gerinctelen állatok, növényi hajtások és magvak, valamint szerves törmelék alkotja. Szaporodása május-júniusra esik. Az ikrákat részletekben rakják le az állóvizek növényekkel sűrűn benőtt részein.

2.4.3. Vágó durbincs

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A lassabb folyóvizek és a nyíltabb állóvizek hala. Kis növésű halunk, jól fejlett példányai sem haladják meg a 10-15 cm-es hosszúságot. Teste megnyúlt, mérsékelten magas, oldalról összenyomott. Feje és lekerekített orra aránylag hosszú, a szeme nagy. Csúcsba nyíló szája kicsi, fölső állkapcsának vége nem ér a szem alá. Hátúszója hosszú és magas. Az úszó hátulsó részének a széle közel egyenes, és ha a vonalát meghosszabbítjuk, az hegyes szögben metszi a faroknyelet. Farok alatti úszója rövid. Hasúszói előre tolódtak, szinte egy vonalban kezdődnek a mellúszókkal. Pikkelyei közepes nagyságúak. Színe barnászöld, apró, szabálytalanul elszórt sötétbarna foltokkal tarkítva. Kezdetben a táplálékát planktonszervezetek, később fenéklakó

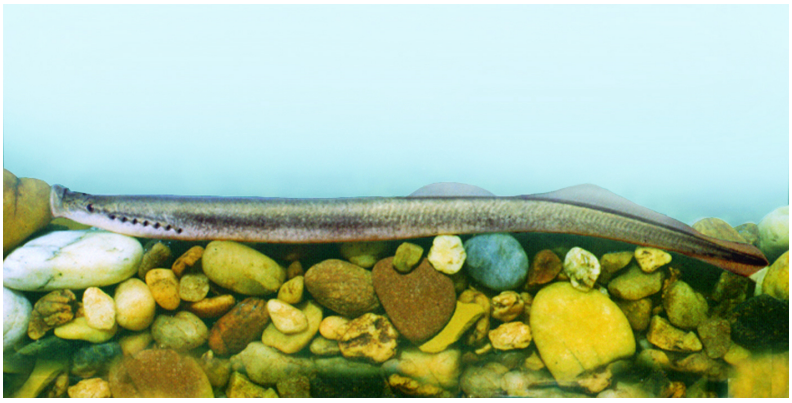
gerinctelenek alkotják. A nagyobb példányok alkalmilag egy-egy apró ivadékhalat is elfogyasztanak. Ívása április és május folyamán több részletben játszódik le. Az ikra kis füzérek vagy csomók formájában a vízi növényzetre vagy a köves-kavicsos mederfenékre kerül.

2.5. Természetvédelmi oltalom alatt álló halfajok

A horgásznak feltétlenül fel kell tudnia ismerni a Magyarországon természetvédelmi oltalom alatt álló fajokat, hogy véletlenül se tartsa meg vagy használja fel csalinak őket a kifogható halak helyett. Mivel a védett fajok nem jelentik a horgászat tárgyát, esetükben a biztos meghatározás a kulcsfontosságú. Tilalmi idők és méretkorlátozások híján e fajok biológiai jellemzőinek ismerete nem alapvető elvárás a horgászok, így a horgászvizsgára készülők részére sem. Az alábbiakban ennek megfelelően – és a korábbi csoportosítást követve – a védett fajok biztos meghatározásához használható segédlet található. Ajánlatos e leírások mellett megfelelő képanyagon is tanulmányozni a kérdéses fajokat a felkészülés során.

2.5.1. Körszájúak

A körszájúak halszerű, de a halaknál fejletlenebb, hosszúkás testű élőlények. Ide tartozik **az ingolák** valamennyi faja. Jelenleg a hazánkban előforduló ingolákat 3 fajba sorolják a szakemberek. A kisebb testű, 10-12 cm-es példányok a lárvák, amik vékony, megnyúlt, hengeres test miatt a férgekéhez hasonlítanak, de a férgeknek nincsenek úszóik.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A kb. kétszer ekkora kifejlett példányokon a két hátúszó, a farok alatti és a farokúszó egységes úszószegéllyé olvad össze. Fontos bélyeg, hogy az ingoláknak nincsenek páros úszói, alsó állású, tölcsérszerű szájuk állkapocs nélküli. A szem mögött 7 kopoltyúnyílás látható. Hasonló hozzájuk csak a fiatal angolna lehet, de azoknak állkapcsa és mellúszója van. Az ingolákkal kisebb-nagyobb folyóvizeinkben, ill. annak aljzatában találkozhatunk.

2.5.2. Halak

2.5.2.1. A kecsege kivételével az őshonos tokfajok (viza, sőregtok, vágótok, simatok)

A hazai vizekben vadon élő nagytestű tokfélékkel csakis folyóvizekben találkozhatnánk, azonban sok állóvízbe is telepítettek mesterséges szaporításból származó példányokat, főként vágótokot és különböző hibrideket (amik szintén automatikusan védelmet élveznek). A pikkelyek helyett vérteket viselő, jellemzően hosszú orrú, erős, húsos, alsó állású szájú és aszimmetrikus farokúszójú halak tokféleként való felismerése nem okozhat gondot. Az egyes fajok elkülönítésére leginkább a száj és a száj előtt induló bajuszszálak alkalmasak.

A hazai vizekben leggyakrabban horogra kerülő – nem őshonos, fogható – tokféle a lénai tok. Ennek hosszú és sima bajuszszálai közelebb erednek az orrcsúcshoz, mint a nem túl nagy szájnyíláshoz, s hátrasimítva a felső ajkat elérik, az alsó ajak pedig középen megszakított.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A hatósági jóváhagyással fogható kecsege bajuszszálai szintén elérik a felső ajkat, de a kecsege bajuszszálai rojtozottak. Ezektől a többi – védett – tokfaj a száj és a bajuszszálak mérete, alakja alapján is biztosan elkülöníthető: a **viza** bajuszszálai is elérik a felső ajkat, de hatalmas szája szinte a fej egyik szélétől a másikig ér. A **simatok** ajkai megszakítás nélküliek, a **vágótok** *(lásd a fenti képen)* és az igen hosszú orral rendelkező **sőregtok** bajuszszálai nem érik el a felső ajkat.

2.5.2.2. Leánykoncér, nyúldomolykó, Petényi-márna

Folyóvízi halak, utóbbi kettő inkább kisebb vízfolyásokban, míg a leánykoncér a nagy folyókban (főleg a Dunában, Drávában) jellemző.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

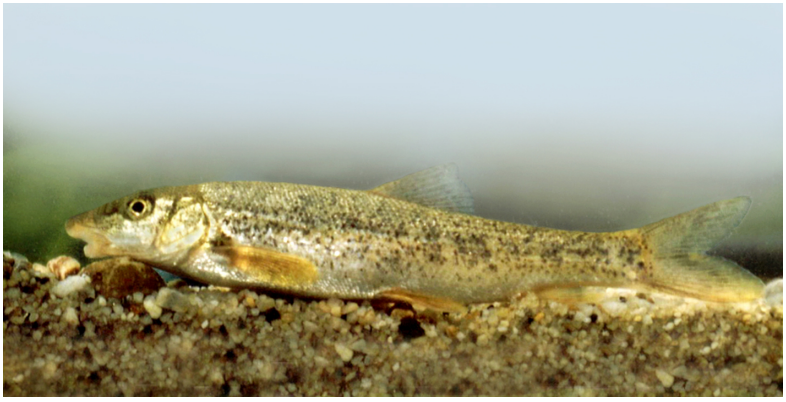
Ezek közül a gyakorlatiban igazán csak a **leánykoncér** meghatározása lehet problémás, mivel több hasonló testfelépítésű fogható keszegfajjal összetéveszthető. Leginkább a bodorkával keverhető össze, de annak a szája csúcsba nyíló, szeme nagyobb, szemgyűrűje rendszerint narancsos árnyalatú, míg a leánykoncérnak félig alsó állású a szája, a fejéhez képest kisebb a szeme, szemgyűrűje pedig fehéres. A jászkeszeg szája csúcsba nyíló, pikkelyei apróbbak, számuk az oldalvonalon 55-60, míg a leánykoncér jóval nagyobb pikkelyeket visel: az enyhén ívelt oldalvonala mentén 44-49 pikkely számolható.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A kicsi és félig alsó állású szájjal és homorú farok alatti úszóval rendelkező **nyúldomolykó** hasonlít a domolykóra, de annak feje és teste jóval vaskosabb, csúcsba nyíló szájának szöglete elér a szem vonaláig, és farok alatti úszójának a széle domborúan ívelt. Mivel a nyúldomolykó kistermetű hal, a domolykó méretkorlátozását betartva még véletlenül sem fog domolykónak vélt nyúldomolykót megtartani a horgász.

A márnához nagyon hasonlító **Petényi-márna** szintén kis növésű hal, a márna méretkorlátozását betartva véletlenül sem fog márnának vélt Petényi-márnát megtartani a horgász. Igen jó fajbélyeg a hátúszó első úszósugara, ami a márnánál kemény, fogazott csonttüske – ilyet nem találunk a Petényi-márnánál. Emellett a farok alatti úszó hátrasimítva a márnánál meg sem közelíti a farokúszó tövét, míg a Petényi-márna farok alatti úszója hátrasimítva megközelíti vagy el is éri azt.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.5.2.3. Apró termetű halfajok: a lápi póc, a fürge cselle, a kurta baing, a sujtásos küsz, a szivárványos ökle, a küllők és a csíkok összes faja

Az apró **lápi póc**cal kisebb, mocsaras állóvizekben vagy csatornákban találkozhatunk. Jellegzetes, zömök testalkata és barnás, finom fekete mintázatú színe miatt kevés fajjal lehet összetéveszteni, egyedül a hasonló életteret kedvelő amurgéb emlékeztet jobban rá, de az amurgébnek két hátúszója van, míg a lápi pócnak csak egy.

A fényképek Dr. Harka Ákos munkái.

Az áramvonalas, orsószerű **fürge cselle** egy kistermetű, pataklakó halfaj. Lekerekített, tompa orra, nagyon apró pikkelyei, valamint az oldalát díszítő, olykor sötétebb, máskor világosabb, de azért észre-vehető foltsor minden más halunktól megkülönbözteti. Ezekre

figyelve más hazai fajjal nem téveszthető össze.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

Az apró **kurta baing** felső állású szája meglehetősen nagy, de mivel szájhasítéka meredeken felfelé irányul, szájszöglete nem éri el a szem vonalát. A faj egyik legjellemzőbb bélyege, hogy oldalvonala rövid, csupán az első 7-12 pikkelyen látható, azonban több pontyféle ivadékával is összetéveszthető, mivel azok fiatal példányain az oldalvonal gyakran nem látszik végig. A szélhajtó küsz teste oldalról lapítottabb, farok alatti úszója pedig hosszabb, mint a kurta baingnál. A balin szájhasítéka csak enyhén irányul fölfelé, szöglete viszont a szem alá ér. A domolykó szája csúcsba nyíló, farok alatti úszója pedig rövidebb.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A **sujtásos küsz** patakok, kisebb folyók lakója. Szája kicsi, csúcsba nyíló, de oldalról nézve a szájhasíték enyhén fölfelé irányul. Az oldalvonal fölött és alatt fekete pontokból álló sujtás húzódik, ami főleg a test elején és a szaporodás időszakában feltűnő. Úszói világosszürkék, de mell- és hasúszóinak töve vörhenyes. A közeli rokon szélhajtó küsz szája fölső állású, háta alacsonyabb, mellúszójának töve pedig szürke, a valamennyire hasonlító balin szája nagyobb, egészen a szeme alá ér.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A **szivárványos ökle** egy magas testű, oldalról erősen lapított, igen apró termetű hal, amelynek mind a háta, mind a hasa erősen ívelt. Orra rövid és tompa, szája kicsi és csúcsba nyíló. A szeme nagy, átmérője körülbelül megegyezik az orr hosszával. Az ivadék és a felnőtt példányok faroknyelén egyaránt egy fémes csillogású kékeszöld sáv látható, ami igen jó megkülönböztető bélyeg.

A **küllőfajok** (**fenékjáró küllő, halványfoltú küllő, felpillantó küllő, homoki küllő**) mindegyikére jellemző az apró termet, a hengeres test, az alsó állású száj és annak tövében kétoldalt az 1-1 bajuszszál. Ennél többet nem kell tudnia róluk a horgásznak: ha küllőt fog, mindegy, hogy melyik fajról van szó, mindegyik védett. Az alkatra hasonló márna és Petényi-márna esetében 2-2 bajuszszálat találunk a száj két oldalán, de – szerencsére – még ezekkel összekeverve sem hibázhat nagyot a horgász, hiszen azokat is vissza kell ereszteni nyomban (egyiket a méretkorlátozás, másikat a védettség miatt).

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

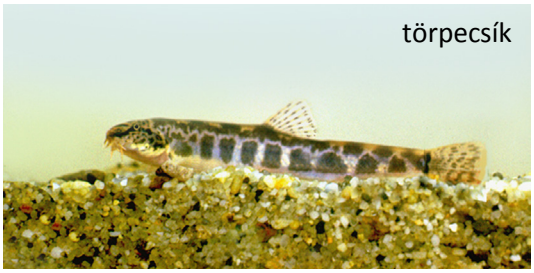
A **csíkfajok** (**réticsík, vágócsík, törpecsík, kövicsík**) mindegyikére jellemző a hengeres test, az alsó állású, húsos ajkakkal keretezett száj, amit sok (6 vagy 10) rövid, pár mm-es bajuszszál keretez. Ennél többet nem kell tudnia róluk a horgásznak: ha csíkot fog, mindegy, hogy melyik fajról van szó, mindegyik védett. A hosszú és akár 30 cm-esre is megnövő réticsík emlékeztethet az angolnára, de annak nincsenek bajuszszálai, nincs hasúszója és nem különálló, rövid a hátúszó és farok alatti úszó. A kis törpeharcsák hosszú bajuszszálakat viselnek csúcsba nyíló nagy szájuk körül, emellett testük nem hosszúkás-hengeres, fejük pedig lapos.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.5.2.4. Kistermetű ragadozó halak: a kölönték, a selymes és a széles durbincs, a bucók

A **kölönték** pataklakó halak. Hazánkban a **botos kölönte** előfordulására lehet számítani, a **cifra kölöntét** legfeljebb a folyók felső szakaszáról lesodródó példányok képviselhetik. A kölönték mindegyikére jellemző az elöl hengeres, hátulsó részén oldalról összenyomott, megnyúlt test, a széles, felülről lapított fej, nagy, csúcsba nyíló száj, a magasan elhelyezkedő szemek. Igen fontos jellemző, hogy a kölönték testén nincsenek pikkelyek, hasúszóik pedig különállók. A hazánkban előforduló halfajok közül csak a gébek hasonlítanak hozzájuk, de a gébek testét pikkelyek borítják, fejük keskenyebb, a hasúszóik pedig összenőve tapadókorongot alkotnak. A kölönték két fajának elkülönítését nem szükséges ismerni, hiszen mindegy, hogy melyik fajról van szó, mindegyik védett.

botos kölönte

cifra kölönte

A fényképek Dr. Harka Ákos munkái.

A **széles durbincs** zömök, magas testű, oldalról lapított és néhány szabálytalan harántsávval mintázott barnás sügérféle. A hátúszó hátulsó részének széle domború, és ha a vonalát meghosszabbítjuk, az megközelítőleg derékszögben metszi a faroknyelet. Nagyon hasonlít hozzá a vágó durbincs, de annak oldalát csak szabálytalanul elszórt sötét-barna foltok tarkítják, és a hátúszó szegélyvonalának lefutási iránya más. A sügér zöldes sávozottsága kifejezettebb, és az első hátúszója végén egy fekete foltot visel. Mivel a vágó durbincs sem fogható, elegendő, ha a horgász felismeri, hogy vágó vagy széles durbincsot fogott, hiszen különböző okból, de mindegyiket nyomban vissza kell engednie.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A sodrást kedvelő **selymes durbincs** teste megnyúlt, oldalról összenyomott. Feje és orra hosszú, a szeme nagy. Kis szája csúcsba nyíló vagy félig alsó állású. Hátúszója igen hosszú és elég magas. Alapszíne zöldessárga, hátán és oldalán 3-4 sötétbarna, helyenként megszakadó, keskeny hosszanti csík húzódik, ami alapján minden más halfajtól könnyen elkülöníthető.

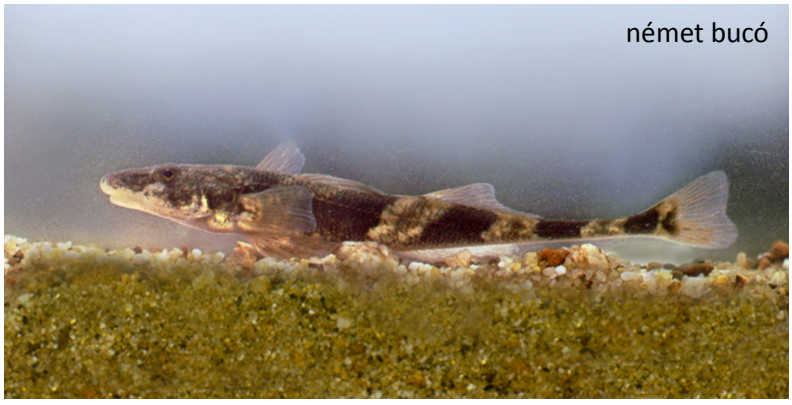
A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A **bucók** erősen megnyúlt, hengeres testű folyóvízi sügérféle ragadozók. Fejük hosszú és széles, fölülről enyhén lapított. Az orr hosszú, körülbelül kétszerese a nagyméretű szem átmérőjének. A száj közepes nagyságú, teljesen alsó állású.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

A **magyar bucó** nagyobbra nő, testét általában szabálytalan alakú sötét foltok mintázzák, míg a kisebbre növő **német bucó** oldalát rendszerint igen határozott szélű ferde sávok díszítik, emellett faroknyele sokkal vékonyabb és első hátúszója rövidebb. A bucók egyedi kinézete alapján biztonságosan elkülöníthetők minden más fajtól. A süllőt és kősüllőt a csúcsba nyíló száj, a fogak, a foltozott kettős hátúszó és a testmintázat teszi a bucóktól teljesen eltérővé.

A fénykép Dr. Harka Ákos munkája.

2.5.2.5. Ritka fajok: dunai nagyhering, gyöngyös koncér, vaskos csabak, pénzes pér, dunai galóca

A **dunai nagyhering** megnyúlt, oldalról lapított testű heringféle. A szája nagy, csúcsba nyíló, felső állkapcsának szeglete túlér a szem középvonalán. Az állkapcsokat, a szájpadlást, az ekecsontot és a nyelvet jól fejlett fogak borítják. Hasának alján a pikkelyek fűrészes élt alkotnak, szemének elülső és hátulsó részét pedig szemhéj védi. A hosszú, mélyen bemetszett farokúszó tövénél az úszóra rányúló két hosszúkás pikkelylemezt visel. Szemhéja, hosszúkás pikkelylemezei és fűrészes haséle a hazai halfajoktól jól megkülönbözteti.

A **gyöngyös koncér** megnyúlt, oldalról kevéssé lapított testű, nagyra megnövő dunai keszegféle. Orra tompa, félig alsó állású szája aránylag kicsi. Pikkelyeinek száma az oldalvonalon 62-67, azaz sok apró pikkelyt visel. Leginkább szintén védett nyúldomolykó hasonlít hozzá, de annak nagyobbak a pikkelyei (annak oldalvonalán a pikkelyek száma kisebb, 46 és 53 között változik). A domolykónak is kevesebb a pikkelye az oldalvonal mentén, ráadásul annak szája csúcsba nyíló. A leánykoncérnak is kevesebb (44-49) pikkelye van.

A **vaskos csabak** erősen megnyúlt, hengeres, oldalról kevéssé lapított, kistestű hal, ami a folyók felső szakaszán él. Nálunk csak a Felső-Tiszában lehet felbukkanására számítani. Félig alsó állású szája a kissé előrenyúló, tompa orr alatt található. Narancsszínű oldalvonala fölött az orrtól a farokúszóig egy kékesszürke sáv húzódik. Testformája és szájállása a szintén védett nyúldomolykóéhoz és gyöngyös koncéréhoz hasonló, de narancsszínű oldalvonal és a fölötte húzódó kékesszürke sáv alapján nemcsak tőlük, hanem minden más fajtól jól megkülönböztethető.

A **pénzes pér** egy hegyi folyókra jellemző pisztrángféle. Teste megnyúlt, mérsékelten magas, oldalról összenyomott. Csúcsba nyíló szája aránylag kicsi, fölső állkapcsának hátsó vége legfeljebb a szem elejének vonaláig ér. Oldalai ezüstös színűek, elszórtan apró fekete vagy sötétszürke pettyekkel. Hátúszója a többi pisztrángféléhez képest magas és hosszú, benne 13-17 elágazó sugár van. Hosszú és magas hátúszója a többi zsírúszót viselő pisztrángfélétől jól elkülöníthetővé teszi, a pontyféléknek pedig nincs zsírúszója.

A **dunai galóca** a legnagyobbra megnövő pisztrángféle a Duna vízrendszerében. A folyók felső szakaszán érzi jól magát, nálunk inkább csak lesodródó példányok jelennek meg. Oldalról enyhén lapított teste erősen megnyúlt, hossza a testmagasságnak legalább négyszerese. Feje nagy, hosszabb, mint a test magassága. A szeme kicsi, átmérője mintegy fele az orr hosszának. Nagy, csúcsba nyíló szájában erős fogak ülnek, fölső állkapcsa túlér a szem hátsó szélének vonalán. Pikkelyei igen aprók, számuk az oldalvonalon 180 és 200 között változik. Ezüstös színű testét és fejét apró sötét foltok díszítik, melyek gyakran X vagy félhold alakúak. Leginkább a pisztrángokkal téveszthető össze, de azok orra tompább, testük zömökebb. A sebes pisztrángot a fekete mellett legtöbbször piros pettyek is díszítik, és oldalvonalán 115-130 pikkely van. A szivárványos pisztrángnak kisebb a szája, fölső állkapcsa nem ér túl a szem hátsó szélének vonalán, és pikkelyeinek száma az oldalvonalon csak 105-160 db.

3. A HORGÁSZETIKA SZABÁLYAI

A horgászat etikai szabályai azok az emberi magatartásbeli normák, amelyeket a kulturált ember, a horgász megad másoknak és elvár másoktól. Ezek egy része, mint az korábban olvasható volt, mára beépült jogszabályainkba, megsértésük szankcionálható, míg mások továbbra is íratlan normák, azonban betartásuk éppen úgy elvárható, mint jogszabályban szereplő társaiké. A horgászok vízparti magatartása alapján ítélik meg az egész horgásztársadalmat, ezért fokozottan ügyeljünk a viselkedési normák betartására!

A horgász a vizek partján kikapcsolódva, a halfogáson keresztül élményt szerezve, felfrissülve mindig a sportszerű horgászatra, a szabályok betartására, a természeti környezettel való összhangra, és nem mindenáron történő halfogásra törekszik.

A horgászok kikapcsolódásának lényege a vizek, partok csendje, nyugalma, felüdülést jelentő természeti környezete és a halfogás élménye. Azért, hogy mindez érvényesülhessen, a horgász kerülje a kiabálást, hangoskodást, a technikai eszközök hangos működtetését és tartózkodjon a másokat megbotránkoztató beszédstílustól, vízpartokra nem illő viselkedéstől, nehogy ezzel mások pihenését, kikapcsolódását megzavarja.

A horgász alapvető érdeke a vizek környezetének, természeti értékeinek, halállományának védelme, ezért tekintse kötelezettségének a horgászhelyének tisztán tartását és a vize, egyesülete környezetvédelmi munkájában való részvételt. Mindenkor védje a halak élőhelyét, a vizeket és a vízparti környezetet! A felelős horgász tiszteli a környezetet. Horgászatkor ne hagyjon semmilyen szemetet – beleértve a kopott, levágott damilokat, horgokat (ezek veszélyesek lehetnek másokra és az állatvilágra is) –, csalikat maga után a vízen, a vízparton, a víz környezetében! Soha ne öntsön ki semmilyen szennyezőanyagot se a vízbe, se a talajra! A horgászhelyet tartsa mindig szemétmentesen, és tisztán hagyja hátra! A területről elvitt hulladékot megfelelő módon, az erre a célra kijelölt nyilvános szeméttartókba, konténerekbe vagy az otthoni szemétgyűjtőkbe helyezze el! Minimalizálja a vizek, vízfolyások töltéseinek és partszakaszainak az erózióját, pusztulását! Támogassa a helyi környezetvédelmi és természetvédelmi törekvéseket! Értesítse a vízhasznosítót (halászati őrt) és az illetékes hatóságot a bekövetkezett környezetkárosodásról, vízszennyezésekről, halbetegségekről!

Minden személy, aki horgászik a vizeken, a vízpartokon egyenlő, függetlenül kortól, nemtől, beosztástól, tapasztalattól. Legyen udvarias más horgásztársakkal, tisztelje más horgászok jogait! Tartsa tiszteletben a többi horgász és a szabadban pihenni vágyók jogait! Tisztelje a tulajdonjogokat és ne kövessen el birtokháborítást magánkézben lévő földeken és vizeken!

Rendszeresen gyarapítsa horgászati ismereteit és tudását! Folyamatosan keressen új ismereteket és tapasztalatokat! Ossza meg tudását és tapasztalatait másokkal! Részesítse előnyben a sporthorgászatot és mindig tartsa be a horgászrendi előírásokat! Legyen együttműködő és megértő a bennünket képviselő, a közösségi döntést végrehajtó horgászegyesület felé, munkájával, javaslataival segítse az egyesület törekvéseit!

A horgászversenyek és a horgász versenysport törekszik a felszerelések, a fogástechnika fejlesztésére az eredményesség és a halat kímélő módszerek kialakítása érdekében. A horgászversenyek mottója: a megfogott hallal való kíméletes bánásmód, a halak biztonságos élve tartása, majd a mérlegelést követő mielőbbi elengedése.

A nagy látogatottságú, kedvelt horgászhelyeken a később érkezők mindig úgy helyezkedjenek el, hogy az ott lévőket a horgászásban ne zavarják és a horgászkészség bedobása ne jelentsen másokra balesetveszélyt! Adjon másnak is helyet, teret a horgászathoz! Ne zsúfolódjanak össze, tartsanak kellő távolságot egymástól! Olyan felszerelést használjon, amivel irányítani lehet a halat, és amivel távol tudja tartani a többi horgásztól! Amikor egy szomszédos horgász megakaszt egy halat, és várható, hogy annak kifárasztáshoz az előttünk lévő területre is szükség lesz, akkor vegyük ki a felszerelést a vízből ezzel is segítve a horgásztársat a hal megfogásában. Lehetőleg gyorsan szákolja meg a halat, hogy a többi horgász visszatehesse horgászkészségét a vízbe!

A horgászat során becsülje és védje a vízi környezet minden lakóját és mindig kíméletesen bánjon minden hallal! Ha valamely vízszakaszon sorozatosan méreten aluli vagy fajlagos tilalom alatt álló hal akad horogra, a halállomány kímélése érdekében változtasson horgászhelyet és szükség szerint módszert! Ez akkor is indokolt, ha szabályosan horgászva sorozatosan kívülről akad a halba a horog. Szándékosan sohase akasszon halat kívülről, hiszen azt úgyis el kell engednie!

Horgászat közben mindig gondolja át, hogy fogásából mennyi halra van szüksége, és csak annyi halat tartson meg, amennyire szüksége van, ne tegye szákba azokat a halakat, amiket nem kíván elvinni, és ne is pocsékolja, ne dobja ki a szemétbe pazarlóan halzsákmányát. A szükségtelen mennyiségű halat és azokat, melyeknek elvitelét az előírások tiltják, a fogást követően nyomban, óvatosan és sértetlenül, nagyon kíméletesen engedje vissza, lehetőség szerint ki se vegye a vízből! Ha kíméletesen visszaengedi a halakat, később újra lehetőség nyílik majd a megfogásukra. Mindig megfelelő módon tárolja a fogott halat! Ne tartsa meg halzsákmányt csak azért, hogy mutogassa, felvágjon vele! A halakat ne tegye ki lassú fulladásnak! A hal megölése mindig legyen gyors és humánus+

Tegyen meg mindent a nem honos növények és állatok nemkívánatos terjedésének megakadályozása érdekében! Ismerje meg a nemkívánatos fajokat és segítsen megelőzni elterjedésüket. A haltelepítésekre csak a víz hasznosítójának van joga. Lehetőleg ne használjon olyan élő csalihalat, amely más vízterületről származik, és ne eresszen be a vízbe idegen halfajokat, mivel azok életben maradva elszaporodhatnak horgászvizeinkben. Tegyen meg mindent az invazív, idegen, terjeszkedő halfajok elszaporodásának megelőzése érdekében!

A horgász óvja, védi a vizek halállományát és nem irigyli másoktól a halfogás élményét. Tapasztalataival, tanácsaival lehetősége szerint segíti horgásztársait, mindenekelőtt a fiatalokat, a kezdőket és az ország más tájairól érkezett horgászvendégeket, valamint azokat, akik arra idős koruk vagy testi fogyatékosságuk miatt fokozottabb mértékben rászorulnak.

A horgász a halászati őrök és más hivatalos személyek által végzett ellenőrzéseket ne tekintse indokolatlan zaklatásnak, segítse a halászati őrök felelősségteljes munkáját, amit a becsületes horgászokért, a vizek halállományának és környezetének védelme érdekében végeznek.

Azokat a horgászokat, akik megszegik a jogszabályokat és a helyi előírásokat, erre figyelmeztesse, vagy jelezze a szabálytalanságot a halászati őr, illetve a vízhasznosító részére!

A vízparti és nyíltvízi horgászat veszélyforrásokat is rejt, ezek elkerülése és a kulturált emberhez méltó magatartás érdekében horgászat előtt és közben célszerű tartózkodni a

szeszes italok fogyasztásától. A sportszerű, etikus horgászok azok, akik mindenkor figyelnek a vizek halállományára, a víz környezetére, természeti értékeire, betartják a jogszabályok és horgászrendi előírásait és a horgászat általános etikai alapelveit.

4. AZ EGYESÜLETI TAGSÁGBÓL EREDŐ JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK, HORGÁSZSZERVEZETEK SZEREPE

4.1. A Horgász egyesületek

Horgász egyesületek alapműködés szerint elvárható feladatai:

- Horgászati feltételek biztosítása, körülmények javítása a tagok számára
- Tagsági viszonyok kezelése, érdekvédelem, oktatás, nevelés
- Kapcsolattartás a területi szövetséggel
- Gyermek- és ifjúsági horgászat népszerűsítése
- Egyesületi vagyon kezelése, horgászathoz kapcsolódó szolgáltatások nyújtása

4.2. Egyesületi tagságból eredő jogok és kötelezettségek

Az egyesület tagja jogosult az egyesület tevékenységében részt venni.

Az egyesület tagjait egyenlő jogok illetik meg és egyenlő kötelezettségek terhelik, kivéve, ha az alapszabály különleges jogállású tagságot határoz meg.

A tag tagsági jogait személyesen gyakorolhatja. A tag tagsági jogait akkor gyakorolhatja képviselőn keresztül, ha azt az alapszabály lehetővé teszi. A tagsági jogok forgalomképtelenek és nem örökölhetők.

A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

Az egyesület tagja köteles az alapszabályban meghatározott tagi kötelezettségek teljesítésére.

Az egyesület tagja nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását és az egyesület tevékenységét.

4.3. Horgászszervezetek

A halgazdálkodási törvény értelmében, a horgászszervezeti egyesületi tagság kötelező a horgászok részére a gyermek horgászok (3-14 év) kivételével.
A horgászszervezetek elsődleges feladata a horgászok érdekvédelme.
A horgász egyesületek szövetségekbe tömörülhetnek - ami nem kötelező jellegű -, melyek közül a legismertebb a Magyar Országos Horgász Szövetség, a MOHOSZ.

5. A HALÁSZATI ŐRZÉS, VALAMINT A HORGÁSZATTAL KAPCSOLATOS HELYSZÍNI HATÓSÁGI ÉS RENDÉSZETI INTÉZKEDÉSEK

5.1. A halászati őrök feladata

A halászati őrök feladata a halászatra jogosult halgazdálkodási terv alapján hasznosított halgazdálkodási vízterületének őrzése, a benne található halállomány, és élőhelyének a védelme.

A halászati őr a rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a fegyveres biztonsági őrök ruházati ellátására vonatkozó részletes szabályokról szóló 70/2012. (XII. 14.) BM rendeletben meghatározott formaruhát köteles viselni, a formaruha felsőruházatának bal ujján a halászati őri tevékenység megnevezését tartalmazó jelzést felvarrással, hímzéssel vagy tépőzárral kell rögzítenie. A halászati őri jelvényt a formaruházat felső ruházati viseletelemeinek mellzsebén, bal oldalt a zsebfedő alatt, a rögzítő gombjára gombolva, vagy az annak megfelelő helyre tűzve kell viselnie.

5.2. A halászati őr kötelezettségei a működési területén

- A halászati őr munkavégzése közben köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén, a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tényt, tevékenységet, mulasztást észlel vagy olyan tényt, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely törvényben meghatározott feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé,
- Intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát felmutatni. Ha a szolgálati igazolványának felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni,
- A halászati őr által alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

5.3. A halászati őr által alkalmazható intézkedések

A halászati őr az illetékességi területén jogosult:

- azt a személyt, aki a halgazdálkodási vízterületen, annak partján halászik, horgászik, hal kifogására irányuló tevékenységet végez vagy ahhoz előkészül, a halfogásra jogosító okmányok bemutatására felszólítani,
- a horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való jogosultságának igazolására felszólítani, a kifogott halat a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni, az élettelen halat elismervény ellenében visszatartani,
- a kifogható mérettartományon kívüli, a területi jegyen meghatározott mennyiségen felüli, a tilalmi időben kifogott, valamint a védett halat és más hasznos víziállatot a

vízbe kíméletesen visszahelyeztetni, az élettelen halat elismervény ellenében az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény szerint ideiglenesen elvenni,

- a horgászati vagy halászati jogsértő cselekményt elkövető, helyi horgászrendet megsértő személytől a területi jegyet elvenni és azt a kibocsátónak haladéktalanul megküldeni,
- a horgászati vagy halászati jogsértő cselekmények alábbi minősített eseteiben az állami horgászjegyet, turista állami horgászjegyet, állami halászjegyet elvenni attól a személytől, aki
  - tiltott eszközzel vagy tiltott módon horgászik vagy halászik,
  - nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen területi jegy nélkül horgászik vagy halászik,
  - kíméleti területen horgászik vagy halászik,
  - tilalmi időszakban a tilalom alá eső hal egyedét kifogja,
  - védett hal egyedét kifogja,
  - általános tilalmi időben horgászik vagy halászik, vagy
  - a méret-, illetve mennyiségi korlátozásokat megszegi.
- a törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény, szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni,
- azt a dolgot, amely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti,
- a törvényben meghatározott feladatával összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt, ha nem igazolja személyazonosságát, dolog kiadását megtagadó személyt, valamint ha a tetten ért személy az előállításnak ellenszegül vagy az előállítás egyéb okból nem hajtható végre a rendőrség megérkezéséig - de legfeljebb két óra időtartamra – visszatartani,
- a törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, valamint azon szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírság kiszabására jogosult annak elkövetésével gyanúsítható személyt, a személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltatni,
- a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult, a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy ruházatát kizárólag az érintett személy beleegyezésével - bizonyítékként felhasználható

dolog elvétele érdekében – átvizsgálni (ha előállításra is jogosult nem szükséges az érintett beleegyezése),

- a törvényben meghatározott feladatkörébe tartozó jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy csomagját és az elkövetéshez használt járművet – a bizonyítékként felhasználható dolgok felkutatása vagy biztosítása érdekében – átvizsgálni.
- abban az esetben, ha a halászati őr közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló személy, - és a munkáltató a rendőrséggel együttműködési megállapodást kötött - akkor jogosult a tetten ért személyt bűncselekmény vagy azon szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírságot szabhat ki az eljárás lefolytatása érdekében haladéktalanul előállítania helyi rendőri szervhez, vagy a rendőrséggel egyeztetett helyszínen a rendőrség részére átadni. Ellenszegülés esetén az előállításhoz a Rendőrségről szóló törvény szerint a rendőrség segítségét kell kérnie. Az előállítás során az ellenszegülés megtörése, a szökés megakadályozása érdekében testi kényszert, valamint bilincset alkalmazhat. az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de a rendőrséghez történő előállítás során legfeljebb 4 órán át korlátozhatja.

5.4. Társadalmi halőr fogalma, jogállása

A Hhvtv. annak érdekében, hogy a halászati őrzés szélesebb körben megvalósulhasson bevezette a társadalmi halőr intézményét. A társadalmi halőröket a halgazdálkodásra jogosult kérelmére a halgazdálkodási hatóság bízza meg az illetékességi területén, ha a halászati őrzés és a halállomány védelem biztosítása érdekében indokolt.

5.5. Társadalmi halőr intézkedési jogosultságai

A társadalmi halőr a halászati őrnél szűkebb körű intézkedési jogosultságokkal bír, azonban azokat az alapvető ellenőrzési feladatokat elláthatja, amelyek elégségesek jogsértés esetén a feljelentés elkészítéséhez, így halgazdálkodási hatósági eljárás kezdeményezéséhez. A társadalmi halőr jogosult tehát:

- a halfogásra jogosító okmányok ellenőrzésére és azok átvételére,
- halászati, horgászati jogsértés gyanúja esetén a halfogásra jogosító okmányok visszatartására a halászati őrnek történő átadásáig, illetve bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja esetén a halfogásra jogosító okmányok visszatartására a halászati őr vagy a rendőrség megérkezéséig,
- a kifogott hal fajának, méretének, tömegének ellenőrzésére, valamint halászati, horgászati jogsértés gyanúja esetén

  - a hal visszatartására a halászati őr megérkezéséig, vagy

  - a hal visszaengedésére.

- A társadalmi halőr jogosult a fentiekben felsorolt intézkedések keretében a halfogásra jogosító okmányokban foglalt személyes adatok kezelésére az intézkedése alapján indult eljárás megindításáig.

5.6. A halászati igazgatás

Az eddig taglalt szabályok és előírások csak akkor tarthatóak be hatásosan, ha mindezen előírásokat egy hatóság felügyeli. A jogszabály ezeket a feladatokat a halgazdálkodási hatóság hatáskörébe utalta. A bevezetőben már kitértünk arra, hogy pontosan milyen hierarchia alapján épül fel a halászati hatóság, milyen szervezet tekintendő első vagy másodfokú halászati hatóságnak, és mely intézmények a felügyeleti szerveik.
A halgazdálkodási szabályok és a halgazdálkodással összefüggő állami feladatok végrehajtását a halgazdálkodási hatóság végzi.

5.7. A halgazdálkodási hatóság alkalmazható jogkövetkezmények

A halgazdálkodási hatóság a feltárt jogsértés súlyával arányosan, a jogsértésben rejlő kockázat mértékének és jellegének figyelembevételével a következő intézkedéseket hozhatja:

- tevékenység végzését határozott időre, teljesen vagy részlegesen felfüggesztheti, korlátozhatja, a működést megtilthatja, az újbóli működést feltételhez kötheti;
- megtilthatja gépek, eszközök használatát;
- halfogásra alkalmas eszközt lefoglalhat, elkobozhat, elrendelheti a tulajdonos költségére történő megsemmisítését.

5.7.1. A halvédelmi bírság

A halgazdálkodási hatóság halvédelmi bírságot szab ki

- a jogosulatlanul horgászó;
- a jogosulatlanul halászó;
- a fogási napló vezetését elmulasztó;
- a törvény által nem megengedett módon, eszközzel vagy tilalmi időben horgászó vagy halászó;
- a természetvédelmi oltalom alatt álló vagy nem fogható hal és más hasznos víziállat kifogását (gyűjtését) megvalósító;
- a halgazdálkodási kíméleti területen a tilalom feloldásáig a hal szaporodását és fejlődését zavaró halászati, horgászati vagy egyéb tevékenységet – ideértve gépi meghajtású vízi jármű használatát –, vadászatot, fürdőzést végző;
- a halfogásra jogosító okmányok nélkül halfogásra alkalmas állapotban lévő eszközzel halgazdálkodási vízterületen vagy annak partján tartózkodó és a 43. § (2) bekezdés *a)* pontja szerinti pótlást elmulasztó;

- a törvényben foglalt tilalmakat és korlátozásokat megszegve halfogásra alkalmas állapotban lévő eszközzel halgazdálkodási vízterületen vagy annak partján tartózkodó;
- a halászati engedély, állami horgászjegy, állami halászjegy igénylése során az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott nyilatkozatot valótlan tartalommal megtevő;
- az igazolatlan eredetű halat vagy halterméket forgalmazó;
- a hal élőhelyén kialakult természeti egyensúly megbontására alkalmas szervezetet, táplálékanyagot, szennyezőanyagot halgazdálkodási vízterületre kijuttató;
- méret- vagy mennyiségi korlátozással, vagy tilalmi idővel védett hal vagy más hasznos víziállat jogosulatlan kifogását megvalósító személlyel szemben;
- a vízilétesítmény üzemeltetőjére, ha az a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek ismételt jelleggel nem tesz eleget.

A halvédelmi bírság legkisebb összege tízezer forint, legmagasabb összege ötszázezer forint.

5.7.2. Eltiltás, horgászjegy visszavonása

A halvédelmi bírságnál kell megemlítenünk egy másik szankciót, nevezetesen az állami horgászjegy visszavonását, illetőleg kiváltásától történő eltiltást.

Állami horgászjegy nem adható annak a személynek – a bírság jogerős kiszabásától számított három hónaptól három évig terjedő időtartamra – akivel szemben halvédelmi bírságot szabtak ki.

Az állami horgászjegyet a halgazdálkodási hatóság visszavonja attól a személytől

- aki ezen okmányát a helyszíni ellenőrzéskor nem tudja felmutatni és mulasztását a halgazdálkodási hatóságnál 10 napon belül nem pótolja,
- akivel szemben halvédelmi bírságot szabtak ki,
- akinek a horgászattal, a halászattal vagy a hal fogásával összefüggésben szabálysértési vagy büntetőjogi felelősségét megállapították,
- aki tiltott eszközzel vagy módon halászik vagy horgászik.

6. A VÍZPARTI ÉS A CSÓNAKBÓL TÖRTÉNŐ HORGÁSZAT LEGFONTOSABB SZABÁLYAIRÓL ÉS ETIKAI ELVÁRÁSAIRÓL

6.1. A vízparton betartandó fontosabb biztonsági szabályok

A horgászok környezetvédők és ennek mindig meg kell mutatkozni magatartásukban, ezért óvják a vizek állat és növényvilágát. A horgászok szervezetei pedig jelentős anyagi áldozatvállalással pótolják, értékes halfajokkal fejlesztik a vizek halállományát.

A vizek környezetének védelméből fakadóan a horgászat során tilos a vízi és vízparti élőhelyek károsítása, a halak szándékos zavarása. Az észlelt víz- és környezetszennyezést, kivált a halpusztulást és a halbetegséget a horgász haladéktalanul jelentse a horgászrend mellékletében megtalálható tájékoztató anyagnak megfelelően a vízhasznosítónak, a halőrnek, az illetékes környezetvédelmi, vízügyi felügyelőségnek, a halászati hatóságnak, vagy más hivatalos személynek, szervnek!

Az etetés a horgászat eredményességét segíti. Etetőanyagot megfelelő minőségben és mindig mértéktartó mennyiségben használjunk! A víz minőségének védelme érdekében tilos minden olyan anyag vízbe juttatása, amely a víz minőségét rontja. A szoktató etetést egyes vizekre szóló rendeletek vagy a halászati hatóság, illetve a helyi horgászrend is megtilthatja.

Egy igazi horgász a horgászhelyét tisztán tartja és azt a horgászat befejeztével tisztán hagyja hátra. A horgász a konyhára szánt zsákmányát lehetőleg kijelölt haltisztító helyen, dolgozza fel, vagy a kíméletesen megölt halat tisztítás nélkül szállítsa el. Szemetet, étel-, ital-, és horgászcsali-maradékot, vagy más hulladékot a horgászhelyén nem hagyja hátra. Ha a vízparton nincs erre a célra kialakított szemétgyűjtő, a horgász a horgászhely elhagyásakor magával viszi a szemetet és annak megfelelő elhelyezéséről gondoskodik.

A kijelölt fürdőhelyeken – azok fürdőzők általi látogatottsága idején – csak a kijelölő hatósággal, a strand tulajdonosával, kezelőjével egyeztetett időpontban szabad horgászni.

A parti horgász sötétedés után – ha közvilágítás nincs azon a területen, valamint ha horgászmódszerével ez összeegyeztethető – lehetőleg világítsa ki horgászhelyét folyamatos fénnyel és jól látható módon.

Folyóvíz jegén tartózkodni, így horgászni is tilos. Állóvíz jegén csak nappal és csak ott szabad, ahol az nem tiltott és a jég legalább 10 cm vastag, nem olvad és nem mozog. A horgász a kivágott léket köteles szembetűnően megjelölni. A horgászhelyet a jégen nem szabad gépjárművel megközelíteni.

Védett természeti területeken a horgászathoz a természetvédelmi hatóság engedélye is szükséges. A megszokott gyakorlat szerint ezt az engedélyt a halgazdálkodási hasznosító kéri meg, így az általa ennek függvényében kiadott területi engedélyekbe feltételrendszerként a természetvédelmi kezelő elvárásai már beépültek.

E horgászvizeken a horgásznak kellő gondossággal kell ügyelni a természetvédelmi előírások betartására. Nem nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen a horgásznak meg kell győződnie arról, hogy a víz védett természeti területen van-e, mert ha igen, akkor ott az állami jegy önmagában nem biztosítja a legális horgászati lehetőséget, ahhoz még a természetvédelmi hatóság engedélye is szükséges.

6.2. A csónakból történő horgászat fontosabb szabályai

Horgászni csak a vízi közlekedési rend elsődlegességének betartásával szabad. A horgászat során az esetleg használt karót, bóját a horgászat befejeztével a vízből el kell távolítani. A csónak tulajdonosa köteles gondoskodni arról, hogy a csónak felszereltsége és műszaki állapota a mindenkori rendeleti előírásoknak megfeleljen. A csónak vezetője köteles a Hajózási Szabályzat rendelkezései szerint vezetni a vízi járművet. A csónakkal kellő távolságban kell elhaladni a partról, a horgászállásokról vagy csónakból horgászók bevetett felszereléseitől. Motoros vízijármű használata esetén a sebességet csökkenteni kell a indokolatlan hullámverés elkerülése érdekében.

A víziközlekedés fontosabb szabályait a víziközlekedés rendjéről szóló 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet szabályozza, amelynek bizonyos részeit a csónakból horgászni kívánó személynek is ismernie kell. Ennek megfelelően az alábbiakban röviden összefoglajuk a legfontosabb elemeket, de **ezek** – természetesen – **nem tartoznak a horgászvizsgához elsajátítandó kötelező ismeretekhez**.

6.2.1. Vízijármű vezetőjére vonatkozó szabályok

Csónakot és nyilvántartásba vételre nem kötelezett vízi sporteszközt, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – az vezethet, aki

- a 14. életévét – gépi hajtású vízijármű esetében 17. életévét – betöltötte,
- úszni tud,
- a vezetésben kellő gyakorlattal rendelkezik és
- ismeri az a Hajózási szabályzat rendelkezéseit, valamint az igénybe vett vízterület sajátosságait.

Ha több személy tartózkodik a csónakban vagy nyilvántartásba vételre nem kötelezett vízi sporteszközön, indulás előtt 16. életévét – gépi hajtású vízijármű esetében 17. életévét – betöltött, valamint a fentiekben ismertetetteknek megfelelő vezetőt kell kijelölni.

6.2.2. Csónakkal való közlekedés szabályai

Csónakkal, vízi sporteszközzel és kishajóval a parttól vagy kikötőhelyről elindulni és menetirányt változtatni akkor szabad, ha az a víziközlekedés más résztvevőit nem zavarja és vízben tartózkodó személyt nem veszélyeztet.

Csónak vagy vízi sporteszköz más hajóval történő találkozás, keresztezés és előzés esetében a kishajóra vonatkozó szabályokat alkalmazza.

Ha azonos hajtású kishajók vagy csónakok vagy vízi sporteszközök (a vitorlával haladók kivételével) egymás útvonalát keresztezik, a jobbról érkezőnek van elsőbbsége.

A gépi erővel hajtott kishajó, csónak és vízi sporteszköz, valamint a nem gépi erővel és nem vitorlával hajtott csónak és vízi sporteszköz találkozáskor és keresztezéskor köteles a vitorlával haladó kishajó, csónak és vízi sporteszköz útjából kitérni.

A gépi erővel hajtott kishajó, csónak és vízi sporteszköz találkozáskor és keresztezéskor köteles kitérni a nem gépi erővel és nem vitorlával hajtott csónak és vízi sporteszköz útjából és – feltéve, hogy a víz szélessége és mélysége ezt lehetővé teszi – legalább 30 m távolságot tartani attól.

A gépi erővel hajtott kishajók, csónakok és motoros vízi sporteszközök találkozásukkor jobbra kell tartaniuk és a bal oldaluk felől kell egymást elkerülniük.

Csónakkal (kivéve a hajó csónakját), kishajóval (kivéve a hajó kisgéphajóját), továbbá vízi sporteszközzel

- a menetben lévő nagyhajó útvonalát a nagyhajó haladási irányában 1000 méternél kisebb távolságon belül keresztezni,
- a menetben lévő, két gyors, percenként 100-120-szor felvillanó sárga villogó fényt viselő gyorsjáratú hajó útvonalát a gyorsjáratú hajó haladási irányában 1500 méternél kisebb távolságon belül keresztezni, és
- az *a)* és *b)* pontban meghatározott, menetben lévő hajókat hátulról 60 m-nél, továbbá oldalról – feltéve, hogy a víziút méretei ezt lehetővé teszik – 30 m-nél kisebb távolságra megközelíteni tilos.

Kikötött úszólétesítmény és a part közötti vízterületen, a kötelek, támdorongok, kikötői eszközök, az alacsonyvezetésű köteles komp kifeszített kötele alatt közlekedni, és a kötelet mindkét irányból az attól mért 50 méternél kisebb távolságra megközelíteni tilos.

Vízben tartózkodó személyt – a mentés esetét kivéve –

- a vitorlával haladó kishajóval, csónakkal és vízi sporteszközzel, valamint a nem vitorlával és nem gépi erővel haladó csónakkal legalább 10 m,
- gépi erővel hajtott kishajóval, csónakkal, vízi sporteszközzel, valamint a nem vitorlával és nem gépi erővel haladó vízi sporteszközzel legkevesebb 30 m távolságban úgy kell kikerülni, hogy az a vízijármű és a közelebbi part vagy az őt kísérő vízijármű között maradjon. A vízben tartózkodót a vízijármű közeledésére - szükség esetén - kiáltással is figyelmeztetni kell és a vízijármű sebességét olyan mértékre kell csökkenteni, hogy az ne okozzon hullámzást a vízben tartózkodó közelében.

Ha az előző bekezdésben előírt megközelítési szabály betartása a vízterület méretei miatt nem lehetséges, akkor a vízben tartózkodó körüli 30 m sugarú kör területén legfeljebb 5 km/h sebességgel szabad elhaladni a vízben tartózkodó zavarása nélkül.

6.2.3. Csónak felszerelése, és biztonsági előírásai

A kishajó és a csónak a víziközlekedésben csak a biztonsági előírások megtartásával vehet részt.

Ha a csónak és kishajó használatakor a megengedett legkisebb biztonsági távolság – ideiglenesen – nem tartható meg, a csónakban és kishajóban tartózkodó személyek mentőmellényt viselni kötelesek.

A csónakból és kishajóból indulás előtt – és szükség esetén menetben is – el kell távolítani a stabilitását és úszóképességét befolyásoló mennyiségű vizet.

A kishajó és a csónak legkisebb biztonsági távolsága:

- a Balatonon 0,3 m,
- más vízterületen 0,25 m.

Biztonsági távolság: a kishajó vagy a csónak vízmentes oldala, illetve fartükre felső szélének legmélyebb pontja és a tényleges merülési sík közötti legkisebb távolság.

Csónak az alábbi alapfelszereléssel közlekedhet:

- mentőmellény – a csónakban tartózkodó 16. életévüket be nem töltött személyek és úszni nem tudó felnőttek együttes számának megfelelően, de legalább 1 db,
- evező – a csónakban tartózkodó személyek számának és a csónak hajtásának megfelelően, de legalább 1 db,
- horgony – 1 db, a csónak horgony nélküli tömegének legalább 5%-ával egyenlő tömegű horgony (a horgony a mederhez történő ideiglenes rögzítésre alkalmas, más számára veszélytelen kialakítású eszközzel, tárggyal helyettesíthető),
- kikötésre és horgonyzásra alkalmas és megfelelő állapotú kötél vagy lánc – legalább 10 fm,
- legalább 1 liter űrméretű vízmerő eszköz – 1 db,
- egy elektromos üzemű, szokásos erősségű, fehér fényű, szükség szerinti irányba fordítható fényforrás, amivel a csónakos a közeledő vízijárműnek jelezni tud; a biztonságos üzemelés feltétele tartalék izzó megléte vagy olyan fényforrás, amelyben több, egymástól függetlenül működőképes izzó vagy világító dióda (LED) van, továbbá tartalék áramforrás megléte a napnyugtától napkeltéig terjedő időszakban,
- a csónak üzembentartójának nevét és elérhetőségét tartalmazó – a csónaktesten tartósan rögzített – tábla,
- ha a csónakban tűz- vagy robbanásveszélyes anyagot szállítanak, akkor megfelelő 8A, illetve 34B oltásteljesítményű tűzoltó készülék – 1 db.

6.2.4. A csónak használata

A menetben levő csónakban tartózkodóknak – a csóváló evezést (védlizés), csáklyázást vagy más munkát végző személy kivételével – tilos állni.

A csónak vezetője a beszállás előtt köteles tisztázni, hogy a csónakban helyet foglaló személyek tudnak-e úszni és azok nyilatkozata, továbbá a Hajózási szabályzat rendelkezései alapján a mentőfelszerelés elhelyezéséről, továbbá alkalmazásra való készenlétéről köteles gondoskodni.

Vízen levő (közlekedő vagy veszteglő) csónakban tartózkodó úszni nem tudó, valamint 14 évnél fiatalabb személy, továbbá vízi sporteszközön közlekedő minden személy köteles mentőmellényt viselni.

Csónak vagy vízi sporteszköz vezetését a Hajózási szabályzat egyéb rendelkezéseinek megtartásával csak partközelben, hajóúton kívül, kikötőben az üzemeltető által kijelölt részen, motoros vízi sporteszköz vezetését a hajózási hatóság által engedélyezett zárt vízi sportpályán szabad oktatni és gyakorolni.

Azonos hajtású csónakok – kivéve a vitorlával haladó csónakokat – találkozásakor a völgymenetben haladó csónak köteles a hegymenetben haladó számára a partközeli elhaladást biztosítani. Ha az egymás melletti biztonságos elhaladás csak az egyik csónak menetirányának változtatásával lehetséges, a hegymenetben haladó csónak köteles kitérni.

7. ALAPVETŐ HORGÁSZMÓDSZEREK

A Hhvtv. alapján:

A horgászat: rekreációs célból a halgazdálkodási vízterületen a halnak megengedett módon és horgászkészséggel vagy a csalihalnak 1 négyzetméternél nem nagyobb emelőhálóval való fogása.

A horgászkészség: horgászati célú, halfogásra alkalmas eszköz, amely legalább horgászbotból, horgászzsinórból áll, és legfeljebb három horoggal van felszerelve.

A horgászmódszereket a bot, zsinór, csali elhelyezés, felkínálás, bevetés, vezetés, használat stb. alapján az alábbiak szerint csoportosíthatjuk.

7.1. Úszós horgászmódszerek

E módszereknél a hal kapását a vízfelszínen látható úszó jelzi, illetve az úszó tartja a vízoszlop kívánt részén a csalit.

7.1.1. Spiccbotozás

Jellegzetes kezdő, illetve kishal-, csalihalfogó, egyszerű módszer, ugyanakkor gyorsasága miatt kedvelt és eredményes versenymódszer is. A rövidebb botok kis súlya és csekély nyélátmérője miatt a kezdő kisgyermekek is gyakorolhatják. A zsinór egyik vége a bot (3, 4, 5, 6, 7 m hosszú) elkeskenyedő végére, a spiccre van rögzítve, a zsinór másik végén előkén vagy direktbe kötve kisméretű horog található. Az általában könnyű, finom úszót rendszerint néhány darab sörétólom tartja egyensúlyban. A kész szerelék a bothossznál kicsit rövidebb, így kényelmesen használható kishalak horgászatára, mivel a hal súlya alatt meghajló bottal éppen kézhez lehet lendíteni a kisebb halakat. A nagyobbak fárasztása ezzel a felszereléssel már némi gyakorlatot kíván, és azok kiemeléséhez természetesen merítőháló használata is szükséges.

7.1.2. Úszózás orsós bottal

7.1.2.1. Horgászat bolognai bottal

A bolognai bot jellegzetes, 4-9 m hosszú, karcsú, könnyű, felgyűrűzött és orsóval felszerelt úszós bot. Precíz, egy helyben történő állóvízi horgászathoz vagy folyóvízi úsztatáshoz alkalmazható. Lényeges a bot hossza miatt annak csekély súlya, valamint a finom szerelék (0,12-0,18 mm-es damil).

7.1.2.2. Matchbotos horgászat

A matchbot jellemzően 3,6 m és 4,5 m közti hosszban készült vékony, de erős, sűrűn gyűrűzött horgászbot. Nagy távolságú finomszerelékes úszózásra alkalmas, elsősorban állóvízen. Test nélküli (ceruza), vagy testtel rendelkező, illetve önsúlyos úszót lehet vele nagy távolságra eljuttatni. Az önsúlyos úszók egyes típusainak súlya fel-le csavarható lamellákkal változtatható. A szerelék vízbe juttatásakor a közvetlen kontaktus fenntartása érdekében a zsinórt a víz alá kell süllyeszteni.

7.1.2.3. Egyéb klasszikus úszós horgászmódszerek

- dévérezés, pontyozás feltolós úszóval, mély vízen
- nádi pontyozás felfektetős úszóval, erős szerelékkel, csónakból
- rablóhalas horgászat szabadon úsztatott vagy fenékre rögzített úszóval
- léki horgászat – ragadozóra, békés halra
- harcsahorgászat felszíni úszóval (stupek, óriásantennás úszó)

7.1.2.4. Rakós botos úszózás

A rakós bot több tagból összerakható (nem összetolható), jellemzően 10 m-nél is hosszabb, könnyű bot. A rakós bot külsőleg hasonlít egy merev, erős spiccbothoz, azonban működése és használata egészen más jellegű. A merev bottest önmagában nem lenen alkalmas a halak mozgásának kivédése, ezért a bottest első részeibe finoman előfeszített gumi kerül, a botnál jóval rövidebb szerelék ehhez rögzül. A jelentősen megnyúlni képes gumi segíti a fárasztást. A fárasztás végén a hosszú botot hátrafelé mozgatva és a megfelelő helyen megbontva lehet a botot lerövidíteni, így a teljes botnál jóval rövidebb zsinór és a kinyúló gumi hosszával közel egyező botdarabbal már elvégezhető hal megszákolása is. A hosszú bot hátrafelé mozgatását görgős állványzat segíti. A rakós botozás előnye a nagyon nagy pontosságú etetés, valamint a hosszú ideig és pontosan az etetésen tartható szerelék, ennek megfelelően jellegzetes versenymódszer. A rakós botos technikával meglepően nagy halak is kifoghatók, ezért sokan hobbicélokra is szívesen használják olyan vizeken, ahol gyakoriak az etetéssel partközelbe csalható több kilós halak.

7.2. Fenekező horgászmódszerek

E módszereknél a végszereléket valamilyen nehezékkel a vízfenékre süllyesztjük, a csalit is ott kínáljuk fel, a hal kapását pedig a horgászbot vagy a zsinór, illetve kapásjelző mozgása jelzi. Előnye, hogy jóval nagyobb távolságra, illetve áramló vagy mély víz esetén is könnyebben lehet horgászni aránylag rövidebb botokkal is. Hátránya a kapásjelzésből adódó kisebb érzékenység.

7.2.1. Hagyományos fenekező módszerek

A súly (ólom, etetőkosár, „tiroli-fa” stb.) segítségével az orsós horgászbottal nagy távolságra bedobható a szerelék, melyen 1-2-3 horog található. A szerelék bejuttatását követően és a zsinór megfeszítése után a zsinórra kapásjelzőt tesznek, vagy a zsinór elektromos kapásjelzőbe kerül. A szerelék fajtájától és a módszertől függően a felcsalizott horog a vízfenéken vagy a felett közvetlenül lebeg.

Ilyen hagyományos fenekező módszer:

- klasszikus etetőkosaras pontyozás, keszegezés;
- klasszikus rablóhalas fenekezés partról;
- klasszikus rablóhalas fenekezés csónakból.

7.2.2. Bojlizás

A módszer nevét a speciális, nagyméretű, nagy energia- és fehérjetartalmú, jellegzetes, eredetileg főzött csali idegen elnevezéséről kapta. Jellemzően nagy halak (ponty, amur) kifogására és gondos bánásmód melletti fényképezést követő visszabocsátására kidolgozott módszer, mely jelenleg is gyorsan fejlődik. Jellemzője az erős, nagy terhelést bíró horgászbot, a nagy kapacitású, jó minőségű orsó, az erős zsinór és a speciális végszerelék. A bojlizást rendszerint többnapos időszakra kiterjedő kampányszerű horgászat formájában űzik, ami során általában etetéssel próbálják a megfelelőnek vélt helyre csalni a nagytestű halakat. Gyakran igény a nagy távolságok elérése, ezért ahol a hasznosító engedi, dobás helyett sokszor inkább behordással (csónakkal, távirányítású etetőhajóval) juttatják be a végszereléket.

7.2.3. Feederezés

Olyan fenekező módszer, mely során a horog (horgok) ún. feederkosár és/vagy csúszó ólom mellé kerül(nek), és a hal kapását a különböző érzékenységű színes botspiccek megrándulása jelzi. Jellemző az érzékeny, finom zsinór és a speciális végszerelékek, amik még nagyobb távolságok esetén is lehetőséget biztosítanak a halak megfogására. Az érzékeny botspiccek a legkisebb mozdulatra is reagálnak. A feederbotok finom, közepes és kemény kivitelben készülnek, hosszuk általában 3,3 és 4,2 m között mozog. A módszer sajátossága, hogy a botot a vízparttal párhuzamosan helyezik el, hiszen így zár be a bot és a zsinór olyan szöget, ami a jó kapásjelzést segíti. Folyóvizeken – különösen erős sodrásban – inkább meredeken felfelé állított bottal érik el ugyanezt a helyzetet, ami kedvezőbb, mert így kevesebb vízbe kerülő zsinórba fekszik bele az áramlás.

7.2.4. Pickerezés

A feeder módszerhez teljesen hasonló, de jóval finomabb fenekező módszer, a kapást itt is a finom botspicc megrándulása jelzi. A különbség a pickerbot hosszában (2,1-3 m), lágyabb és rugalmasabb testében, valamint a végszerelékben van. A rugalmasabb bottest a fárasztás során jobban fárasztja a halat, azonban ez a kisebb bothosszal párosulva azt is jelenti, hogy a nagyobb halak jóval kevésbé irányíthatóak. Dobósúlya kisebb, jellemzően 10-40 g, ami a megdobható távolságot és a használható végszerelékeket is behatárolja. Pickerbottal ritkán horgásznak 30-40 méternél messzebb, és gyakori az is, hogy ólomsúly kerül fel nehezéknek, az etetőanyagot pedig külön, etetőcsúzlival juttatják be. Érzékenysége miatt kiváló keszegező módszer, és gyakran jól használható a szeles időjárás miatt problémás úszózás helyett is.

7.3. Műcsalis horgászatok

E módszerek esetében a horgászat során a vízbe juttatott, illetve ott mozgatott műcsali utánozza a hal táplálékát vagy vetélytársát, így kihasználva zsákmányolási vagy territórium-védő ösztönét támadásra készteti a halat.

7.3.1. Pergetés

Olyan aktív horgászat, mely során a horgász csónakból, partról vagy vízben állva a bedobott műcsalit az orsó segítségével visszafelé húzza és a pergető bottal mozgatja a megfogni kívánt hal vélt vagy tudott tartózkodási helyének közelében. Kiválóan alkalmas ragadozó halak sportszerű horgászatára. Ultra könnyű műfaja (sügér, pisztráng) mellett csuka, süllő és nagyméretű harcsa fogására is alkalmas módszer. A csónakkal végzett műcsali-vontatás a *sleppelés.*

Eszközei:

- *wobblerek* (egy- vagy kétrészes, halat utánzó műcsalik 2 db egy-, két- vagy háromágú horoggal szerelve; van felszínen, vízközt és mélyen járó változat);
- *twisterek, plasztikhalak* (súlyozott horogra húzott, jellegzetes mozgást produkáló lágy PVC formák;
- *villantók* (körforgók vagy támolygók, fémből készült, natúr vagy színezett, hármashoroggal szerelt műcsalik)

7.3.2. Műlegyezés

Klasszikus, sportszerű horgászati módszer, melynek alkalmazása során a szerelék végén vékonyodó előkére szerelt igen könnyű műlegyet a legyezőbot jellegzetes mozdulataival kidobott nehéz legyezőzsinór juttatja el a kívánt helyre. A jellegzetesen finom, de rugalmas legyezőbot végére kerül a zsinór tárolására szolgáló legyezőorsó. A bot, zsinór, orsó összhangját tekintve különböző erősségű (3-4-5-6-7-8-9 stb. osztályú) készséget lehet összeállítani a vízterület, illtetve a fogható fajok ismeretében. Műlegyező módszerrel nemcsak klasszikus ragadozóhalak vagy pisztrángfélék, hanem a hazai halfauna jelentős része eredményesen horgászható.

Módszerei: *szárazlegyezés* (vízfelszínre eső vagy úszó rovarok utánzatai); *nedveslegyezés* (vízközt úszó hal- és rovarutánzatok vagy ún. fantázialegyek, streamerek); *nimfázás* (mederfenéken úszó vagy sodródó ízeltlábú-utánzatok.)

8. A ZSÁKMÁNNYAL VALÓ KÍMÉLETES BÁNÁSMÓD

8.1. Jogszabályi előírások

Valamely fogási tilalom alá eső faj véletlenül megfogott egyedét vagy a méret- és mennyiségi korlátozások által tiltott halat a horogtól óvatosan és gyorsan megszabadítva, vagy ha ez sérülésmentesen nem lehetséges, akkor a zsinórt a szájnyílás előtt elvágva – haladéktalanul vissza kell helyezni élőhelyére, akkor is, ha sérült, beteg vagy elpusztult.

Tilos a megfogott halak kínzása. A megfogott, és kifogott halakkal úgy kell bánni, hogy az azok számára okozott fizikai sérülés ne haladja meg a horgászmódszerből adódó szükséges minimumot. A megtartani nem kívánt halat – horgászverseny kivételével – azonnal vissza kell helyezni a vízbe. A kifogott halakat azok elpusztításáig maradandó sérülést nem okozó módon élve kell tartani, vagy azonnal le kell ölni.

Horogra kívülről és nem a fejrészen akadt halat megtartani tilos.

A szabályosan kifogott és elvinni kívánt halat a vízpartról elszállítani gyorsan és kíméletesen leölve szabad. A 30 cm-nél kisebb testhosszúságú hal elszállítható élve is, kizárólag olyan tárolóedényben, amely biztosítja a számára a szükséges oxigéntartalmú vizet, és minimalizálja az állatot érő stressz hatásokat.

8.2. Etikai, horgászrendi előírások

A horgásznak kötelessége érdeklődni, hogy eltérnek-e a helyi szabályok az horgászat országos rendjétől, köteles megismerni és betartani a vízterületre vonatkozó szabályokat.

A hal gerinces élőlény, ezért az állatvédelmi törvény vonatkozó rendelkezései a halakkal kapcsolatos tevékenységekre is mérvadók, ám emellett, mint az élővilág része, a hal és a halállomány tiszteletet és védelmet érdemel. A jogszerűen kifogott hal megtartása nem jelentheti annak lassú, kínos halálát.

A halat a vízbe visszabocsátjuk, nem visszadobjuk!

A horgász köteles mindent elkövetni a kíméletes horogszabadítás érdekében.

A kifogott hal kíméletes megfogása (vizes kézzel, vizes ruhával) után haladéktalanul meg kell határozni annak faját, fogható vagy nem fogható státuszát, méretét, jogszerű megtarthatóság esetén annak szándékáról határozni kell.

A külső és belső sérülések elkerülése végett mindenképpen el kell kerülni a visszabocsátásra szánt hal leejtését.

Megtartani szánt és szákban tartott halat más, később fogott hallal kicserélni tilos.

A hal kíméletes megtartására lehetőleg csomómentes anyagú, gyűrűs szákot (nem pl. drótszákot) kell alkalmazni, azt megfelelő vízmélységben elhelyezni.

A hal kíméletes megfogása és kiemelése érdekében a horgászmódszertől és a zsákmányolt hal méretétől függően merítő szákot kell alkalmazni.

Nagytestű visszabocsátásra szánt halat a szákolást követően puha felületre (benedvesített halmatrac vagy növényzet) kell helyezni, a horogszabadítást követően – legfeljebb gyors fényképezés után – haladéktalanul, megfelelő vízmélységben vissza kell bocsátani.

Abban az esetben, ha a horgász egymás után több védett, tilalmi idő vagy méretkorlátozás alá eső halat fog, vagy a horgászmódszert, csalit kell megváltoztatni, vagy a horgászhelyet kell elhagyni.